

T.C.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEĞER
YARGILARININ İNCELENMESİ**

Abdurrahman TÜRKER
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanları
Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY
Doç. Dr. Mevlüt GÜNDÜZ

Burdur, 2019

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEĞER
YARGILARININ İNCELENMESİ

Abdurrahman TÜRKER
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanları
Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY
Doç. Dr. Mevlüt GÜNDÜZ

Burdur, 2019

Bu çalışma Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından 0534-YL-18 nolu proje numarası ile desteklenmiştir.

**BURDUR MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

Burdur M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 20.12.2008 tarih ve 2018-266/1 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 07.01.2019 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Abdurrahman TÜRKER'in "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargılarının İncelenmesi" konulu tez çalışması Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY

ÜYE: Prof. Dr. Tahir TILKI

ÜYE: Doç. Dr. Hasan GENÇ

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

[] Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[] Tezim/Raporum sadece Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

[X] Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Abdurrahman TÜRKER

Tarih

İmza

Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargılarının İncelenmesi

(Yüksek Lisans Tezi)

Abdurrahman TÜRKER

ÖZ

İnsanlar büyüdüğü toplum çerçevesinde, kendisine göre iyi-kötü, doğru-yanlış gibi kavram tanımları yapar ve bu doğrultuda kendi ahlâk ilkelerini oluşturmayı öğrenirler. Öğrenilen bu kavramlar değer adı verilen inançlar bütünü oluşturur. Bu bağlamda araştırmanın amacı, geleceği şekillendirmede önemli bir misyonu olan fen bilgisi öğretmen adaylarının değer Yargılarını ortaya çıkarmak ve bu bağlamda bazı öneriler geliştirmektir. Bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel model kullanılmıştır. Araştırma, 2018-2019 Eğitim Öğretim yılı güz döneminde Süleyman Demirel Üniversitesi ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde öğrenim gören fen bilgisi öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma evrenini, Türkiye’de bulunan devlet üniversitelerinde okuyan fen bilgisi öğretmen adayları oluşturmaktadır. Evren çok geniş olduğu için örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın ulaşılabilirliği göz önünde bulundurularak kolay ulaşılır örneklem seçilmiştir. Bu bağlamda Isparta’da bulunan Süleyman Demirel Üniversitesi ve Burdur’da bulunan Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır.

Bu araştırmada kullanılmak için araştırmacı tarafından, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Tutum ölçeği geliştirilirken; “1” Hiçbir Zaman, “2” Kararsızım, “3” Kısmen, “4” Genellikle, “5” Her Zaman gibi 5’li likert tipi dereceleme yapılmıştır. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde adayların bazı özelliklerini belirlemeye yönelik cinsiyet, sınıf, ikamet, yakın çevrede fen bilgisi öğretmeni var mı?, anne mesleği, baba mesleği, bu bölümü kaçınıcı girişte kazandınız?, kardeş sayısı, bu bölümü niye seçtiniz?, sizce bir fen bilgisi öğretmeninde değerlerden hangisi daha çok olmalıdır?, fen bilimleri dersinde değer eğitimi sizce verilmeli midir?, gibi değişkenlere yer verilirken; ikinci bölümde adayların değer yargılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan 42 maddeye yer verilmiştir. Fen bilgisi öğretmen adaylarıyla yüz yüze görüşme yapılarak ölçek için madde havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra Süleyman Demirel Üniversitesi ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesindeki bu alanla ilgili 3 öğretim üyesiyle görüşülerek uzman görüşü alınarak ölçeğe son hali verilmiştir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemek için 120 öğrenciyle ön uygulama yapılmıştır. Ölçeğe yapılan güvenilirlik sonucunda Cronbach alpha değeri ,89 bulunmuştur. Ölçeğin geçerliliğini belirlemek amacıyla ise faktör analizi yapılmıştır. Analize başlamadan önce ölçeğin faktörleştirmeye uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO ve Bartlett’s test sonuçlarına bakılmıştır. Analiz sonucunda KMO (,888) ve Bartlett’s değerleri, ölçeğe ait verilerin faktörleştirmeye uygun olduğunu göstermiştir. Faktör analizi sonucunda 42 maddeden oluşan ölçekteki maddelerin, faktör yükleri ,40’ın altında olan 5 madde çıkarılmış ve ölçeğe son hali verilmiştir. Daha sonra veriler çözümlenirken aritmetik ortalama, frekans, yüzde, faktör yükleri, t testi ve anova istatistik işlemleri kullanılmıştır.

Fen bilgisi öğretmen adayları, araştırmacı tarafından hazırlanan ölçekteki 37 maddeye genellikle olumlu düzeyde cevap vermişlerdir. Ortalamaya bakıldığında ise beşli likert tipi ölçeğe göre 4,13 gibi yükseğe yakın bir değer bulunmuştur. Bu ortalama “genellikle” aralığına denk gelmektedir. Ölçekteki değişkenlere bakıldığında ise diğer bir sonuç olarak

karşımıza şunlar çıkmıştır: Sınıf, ikamet ettiği bölge, yakın çevresinde fen bilgisi öğretmeni olup olmaması, anne ve baba mesleği, bölümü kaçınıcı girişte kazandığı, kardeş sayısı, bu bölümü niye seçtiği, bir fen bilgisi öğretmeninde en çok hangi değerin olması gerektiği açısından fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmemektedir. Ancak cinsiyet ve fen bilgisi dersinde değer eğitimi verilmesi noktasında farklılıklar oluşmuştur. Cinsiyet açısından kızların değer yargıları erkeklere göre daha olumlu çıkmıştır. Yine fen bilgisi dersinde değer eğitimi verilmesinin iyi olacağını düşünen öğretmen adaylarının değer yargıları ortalaması, verilmesin diyenlere göre daha olumlu çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değer Eğitimi, Değer Yargıları, Fen Bilgisi Öğretmen Adayları

Sayfa Adedi: 70

Danışman: Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY

İkinci Danışman: Doç. Dr. Mevlüt GÜNDÜZ

An Analysis on Value Judgments' of Science Teacher Candidates

(Master Thesis)

Abdurrahman TÜRKER

ABSTRACT

People in their own environment make conceptual definitions as good-bad, right-wrong; through this way they learn to form their own moral principles. Those acquired concepts form a whole set of beliefs called values. Within this scope, the aim of the study is to reveal the value judgments of Science Teacher Candidates who have an important mission in shaping the future and develop some suggestions accordingly. In this research, descriptive model is used.

The research was conducted at Süleyman Demirel University and Burdur Mehmet Akif Ersoy University in the fall semester of 2018-2019 academic year. Research population consists of science teachers studying at state universities in Turkey. Sampling method is used due to the wide range of population. Considering the accessibility of the study, convenience sampling method is used. In this context, Isparta Süleyman Demirel University and Burdur Mehmet Akif Ersoy University Science Teacher Candidates form the sample of the study. An attitude scale has been developed by the researcher for use in this research, which aims to reveal the value judgments of prospective science teachers.

5 point Likert scale; "1" never, "2" rarely, "3" occasionally, "4" frequently, "5" very frequently is used. The scale consists of two parts. The first part of the study consists of variables such as; gender, class, residence, science teacher presence in the family, parents professions, after how many attempts you passed the university exam, number of siblings, aim to prefer your university department, values a science teacher should possess, whether to give values education in science classes; while in the second part 42 items aiming to reveal the value judgments of the candidates are given. An item pool was created for the scale by face to face interview with prospective science teachers. The final version of the scale is formed after having interviews with 3 faculty members from Süleyman Demirel and Burdur Mehmet Akif Ersoy University who work in this field. In order to determine the validity and reliability of the scale, pre-application was performed with 120 students. As a result of the reliability of the scale, the Cronbach alpha value was ,89.

Factor analysis was performed in order to determine the validity of the scale. KMO and Bartlett's test results were examined to determine whether the scale was suitable for factorization before starting the analysis. KMO (.888) and Bartlett's test values showed that the scale data were suitable for factorization. As a result of factor analysis, 5 items with factor loads below ,40 were removed and finalized to scale. Arithmetic mean, frequency, percentage, factor loads, t test and anova statistics were used to analyze the data. Prospective science teachers generally responded positively to 37 items in the scale prepared by the researcher. According to the five-point Likert-type scale, a value close to 4,13 was found. This average corresponds to "frequently" range. Regarding the variabilities in the scale, another result is the following: The value judgments of science teacher candidates do not change in terms of class, residence, science teacher presence in the family, parents' professions, after how many attempts you passed the university exam, number of siblings, aim to prefer your university department, values a science teacher should possess. However, there are some differences in terms of giving value education in gender and science class. In terms of gender, girls value

judgments were more positive than men. Again, the value of the value judgments of teacher candidates who think that it would be good to give value education in science lesson is more positive than those who do not.

Key Words: Candidate Science Teachers, Value Education, Value Judgement

Page Number: 70

Supervisor: Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY

Co-supervisor: Doç. Dr. Mevlüt GÜNDÜZ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince her konuda yardımlarını esirgemeyen, karşılaştığım her zorlukta beni motive eden, manevi desteklerini gördüğüm danışman hocalarım Doç. Dr. Çiğdem KARABACAK ATAY'a ve Doç. Dr. Mevlüt GÜNDÜZ'e teşekkürü bir borç bilirim.

Bununla birlikte her zaman varlıklarını yanımda hissettiğim, koşulsuz sevgileriyle beni güçlendiren değerli aileme sevgi ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimimi destekleyen Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü'ne teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR	x
TABLolar DİZİNİ	xi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.2.1. Alt problemler	2
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Sınırlılıklar	5
BÖLÜM II.....	6
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Kuramsal Çerçeve	6
2.1.1. Fen Nedir?.....	6
2.1.2. Fen Bilimleri Dersinin Faydaları Nelerdir?	6
2.1.3. Programda Yer Alan Değerler	7
2.1.4. Fen-Değer İlişkisi.....	9
2.1.5. Fen Bilgisi Öğretmeninin Nitelikleri.	11
2.1.5.1. Alan Bilgisi.....	11
2.1.5.2. Genel Kültür.	11
2.1.5.3. Öğretmenlik Meslek Bilgisi	12
2.1.6. Fen Bilgisi Öğretmeninin Kişisel Özellikleri.....	12
2.1.7. Değer Nedir?	13
2.1.8. Değer Tutum İlişkisi.	14
2.1.9. Değer Eğitimi Yaklaşımları	15
2.1.9.1. Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Telkin Yöntemi)	15

2.1.9.2. Değer Açıklama (Değeri Belirginleştirme)	15
2.1.9.3. Değer Analizi (Çözümleme Yöntemi)	15
2.1.9.4. Ahlaki Muhakeme (İkilem Yöntemi)	16
2.1.9.5. Eylem Öğrenme.....	17
2.1.9.6. Gözlem Yoluyla Öğrenme Yaklaşımı (Sosyal Öğrenme, Dolaylı, Model Alma, Taklit)	17
2.1.9.7. Değerlerin Gizli Öğretimi (Örtük Program).....	18
2.2. İlgili Araştırmalar	18
2.2.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar.....	18
2.2.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.....	24
BÖLÜM III	27
YÖNTEM.....	27
3.1. Araştırmanın Modeli	27
3.2. Evren ve Örneklem	27
3.3. Veri Toplama Araçları	28
3.4. Verilerin Analizi.....	29
BÖLÜM IV	30
BULGULAR VE YORUM.....	30
4.1. Birinci Alt Problem Açısından Bulgular (Cinsiyet Açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları Değişmekte Midir?)	34
4.2. İkinci Alt Problem Açısından Bulgular (Yakın Çevresinde Fen Bilgisi Öğretmeni Olup Olmaması Açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları Değişmekte Midir?)	35
4.3. Üçüncü Alt Problem Açısından Bulgular (Fen Bilimleri Dersinde Değer Eğitiminin Verilip Verilmemesi Açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları Değişmekte Midir?)	35
4.4. Dördüncü Alt Problem Açısından Bulgular (Sınıf Düzeyi Açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları Değişmekte Midir?)	36
4.5. Beşinci Alt Problem Açısından Bulgular (İkamet Ettiği Bölge Açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları Değişmekte Midir?)	37
4.6. Altıncı Alt Problem Açısından Bulgular (Anne Mesleği Açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları Değişmekte Midir?)	38

4.7. Yedinci Alt Problem Açısından Bulgular (Baba Mesleği Açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları Değişmekte Midir?)	39
4.8. Sekizinci Alt Problem Açısından Bulgular (Bu Bölümü Kaçınıcı Girişte Kazandığı Açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları Değişmekte Midir?)	40
4.9. Dokuzuncu Alt Problem Açısından Bulgular (Kardeş Sayısı Açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları Değişmekte Midir?)	41
4.10. Onuncu Alt Problem Açısından Bulgular (Bu Bölümü Niye Seçtikleri Açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları Değişmekte Midir?)	42
4.11. Onbirinci Alt Problem Açısından Bulgular (Bir Fen Bilgisi Öğretmen Adayında Daha Çok Hangi Değerin Olması Gerektiğı Açısından, Değer Yargıları Değişmekte Midir?)...43	
BÖLÜM V.....	44
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	44
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	44
5.2. Öneriler	48
KAYNAKLAR.....	50
EKLER	64
EK-1	65
ÖZGEÇMİŞ	68

KISALTMALAR

BURDUR MAKÜ	: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
F	: One-Way Anova Testi Sonucu
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
N	: Kişi Sayısı
ÖMB	: Öğretmenlik Meslek Bilgisi
S.S	: Standart Sapma
SDÜ	: Süleyman Demirel Üniversitesi
t DEĞERİ	: t Testi Sonucu
\bar{x}	: Ortalama
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Araştırmanın Yapıldığı Üniversitelerdeki Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Dağılımı	28
Tablo 2. Ölçek Sonuçları.....	30
Tablo 3. Cinsiyet Açısından Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu	34
Tablo 4. “Yakın Çevresinde Fen Bilgisi Öğretmeni Var Mı?” Değişkeni Açısından Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu	35
Tablo 5. “Fen bilimleri dersinde değer eğitimi sizce verilmeli midir?” Değişkeni Açısından Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu	36
Tablo 6. “Okuduğu Sınıf Düzeyi” Değişkenine Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu.....	36
Tablo 7. İkamet ettiği bölgeye Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu	37
Tablo 8. Anne Mesleğine Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu	38
Tablo 9. Baba Mesleğine Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu	39
Tablo 10. Bu Bölümü Kaçınıcı Girişte Kazandıklarına Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu.....	40
Tablo 11. Kardeş Sayısına Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu	41

Tablo 12. Bu Bölümü Niye Seçtiklerine Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu.....	42
Tablo 13. Bir Fen Bilgisi Öğretmen Adayında Daha Çok Hangi Değerin Olması Gerektiği Açısından Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu	43

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler ile araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsanlar büyüdüğü ortamda, kendince doğru-yanlış veya iyi-kötü gibi değer yargıları geliştirir ve bu bağlamda kendi ahlâk sistemini oluşturmuş olur. Öğrenilen bu değerler, inançların tamamını meydana getirir.

Değer terim anlamıyla bizlerin, nesne, insan, fikir, durum ve hareketi iyi, kötü, istenen ve istenmeyen vb. yargılarını meydana getiren standartlarını ve prensiplerini anlatır (Halstead ve Taylor, 2000, s. 169).

Öğrenciler okulda sadece bilimsel bilgi birikimi edinmezler. Bunun dışında saygı, sevgi, vatanseverlik, sabır, hoşgörü, yardımseverlik, dürüstlük gibi kazanımları da edinirler. Bundan ötürü okulun önemli işlevlerinden birisi de eğitim sistemindeki amaçlara göre açık ve örtük program yolu ile öğrencilere değerlerin kazandırılması, onları olumlu yönde etkilemek, ahlaki gelişimlerini istedik yönde desteklemektir.

İlgili literatüre göz atıldığında, (Yılmaz, 2009) ilkokul öğretmenlerinin değer tercihlerini ve (Dönmez ve Cömert, 2007) değer sistemlerini cinsiyet, kıdem yılı ve medeni durum gibi değişkenler açısından inceleyen çalışmalara rastlanmaktadır.

Ayrıca değerler eğitimine yönelik olarak ilkokullarda görevli öğretmenlerin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler (Akbaş, 2009), sosyal çevre, medya, aile, gibi okul dışındaki faktörlerin değerlerin kazandırılması açısından etkililiğini değerlendirmek (Kuş, 2009), Türkçe öğretmeni adaylarının “değer” kavramına yükledikleri anlamlar ve değer sıralamaları (Kolaç ve Karadağ, 2012), öğretmen

adaylarının değerler ve değerler eğitimine ilişkin görüşleri (Oğuz, 2012) gibi çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Değerler eğitiminde aile ve sosyal çevre etkisini ve bunların önemini ortaya koyan çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Gündüz, 2016; Beldağ, 2016; Öztürk ve Dilmaç, 2016; Ulusoy ve Arslan, 2016; Özkal ve Dal, 2015; Uzunkol, 2014; Meydan, 2014; Dereli, 2014; Yaşaroğlu, 2014; Aran ve Demirel, 2013; Yazar ve Yelken, 2011; Çengelci, 2010; Yiğittir, 2010; Kuş, 2009; Tay ve Yıldırım, 2009; Fidan, 2009; Senemoğlu ve İşcan, 2009; Dilmaç ve Deniz, 2009; Turan ve Aktan, 2008; Demircioğlu ve Tokdemir, 2008; Tepecik, 2008; Berkowitz ve Bier, 2005; Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

Ancak literatürde, fen bilgisi öğretmen adayları veya fen bilgisi öğretmenlerine yönelik değerler eğitimi bakımından çok fazla bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırma da literatürde bir nevi boşluk oluşturan, fen bilgisi öğretmenleri ve fen bilgisi öğretmen adaylarının sahip olduğu değer yargılarını belirleme ihtiyacından kaynaklanmıştır. Bu sebeple bundan sonra yapılacak çalışmalara rehberlik etmesi ve farkındalık yaratması açısından önem kazanmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları, bazı değişkenler açısından değişmekte midir?

1.2.1. Alt problemler. Bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Cinsiyet açısından, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmekte midir?
2. Yakın çevresinde fen bilgisi öğretmeni olup olmaması açısından, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmekte midir?
3. Fen bilimleri dersinde değer eğitiminin verilip verilmemesi açısından, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmekte midir?

4. Sınıf düzeyi açısından, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmekte midir?
5. İkamet ettiği bölge açısından, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmekte midir?
6. Anne mesleği açısından, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmekte midir?
7. Baba mesleği açısından, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmekte midir?
8. Bu bölümü kaçınıcı girişte kazandığı açısından, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmekte midir?
9. Kardeş sayısı açısından, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmekte midir?
10. Bu bölümü niye seçtikleri açısından, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmekte midir?
11. Bir fen bilgisi öğretmen adayında daha çok hangi değer olması gerektiği açısından, değer yargıları değişmekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu bağlamda çalışmanın amacı, geleceğin şekillendirilmesinde mühim bir misyonu bulunan fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargılarını ortaya çıkarmak ve değer eğitimi kapsamında derinlemesine analiz yapmaktır. Literatür taraması yapıldığında, fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargılarına ait çok fazla bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sayede yapılan bu araştırma, bundan sonra yapılacak araştırmalara rehber niteliği taşıyacak ve farkındalık kazandıracaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Değerler olayları doğru ve yanlış gibi sınıflamamıza yardım eden olgulardır. Toplum kurallarına anlam ve düzen katan değerler doğuştan olmayıp, yaşantı sonucu etkileşim yoluyla kazanılır.

Öğrencilere eğitim hayatları boyunca sadece bilişsel ve psikomotor becerilere yönelik eğitim verildiğinde; değer ve tutum gibi duyuşsal becerilerden yoksun kalacaklardır. Dolayısıyla, toplumsal düzenin ve ortak anlayışın bozulması gibi sorunlar ortaya çıkabilir. Bu nedenle, değerler eğitimine okullarda planlı bir şekilde yer verilmesi gerekliliği oluşmuştur. Bunu sağlamak üzere, değerler eğitimi ile ilgili yaşantıların öğretmenler tarafından özümsemesi ve içselleştirilmesi gerekir. Çünkü öğretmenlerin davranışları öğrenciler için her zaman yol gösterici ve rehber konumunda olacaktır. Öğrenci açısından ise, öğretmen hayatı boyunca birer rol model oluşturur.

Bir eğitim programında değerlerin ne şekilde aktarılması gerektiği net bir şekilde belirtilmemesi, okulda değer eğitimi gerçekleşmiyordur manasına da gelmemelidir. Mevcut durumda, öğretmenler sınıflarda yahut okullarda gerçekleştirdikleri informal öğrenme yaşantılarıyla, neyi önemseyip önemsemedikleriyle, neyin iyi veya kötü olduğunu ortaya koymalarıyla, öğrencilerinin örtük bir şekilde değer eğitimi kazanmalarına zemin oluşturmaktadırlar. Bu yönüyle gerçekleşen informal eğitim uygulamalarının, formal eğitim parçası olduğu görülürse ve planlı bir öğrenme yaşantısı ile kazandırılırsa iyi bir değer eğitimi yapılması olasıdır (Doğanay, 2006).

Bir meslek olarak öğretmenlik birden fazla değeri içerisinde barındırmaktadır. Örnek vermek gerekirse; dürüst olmak, çalışkan olmak, adil olmak, eşit davranmak, açıklık, bilimsel olma, insana saygılı olma, fedakâr olma vb. değerler öğretmenlik mesleğinin barındırdığı değerlerin ilk sıralarında bulunur (Yılmaz, 2015). Bu bağlamda öğretmenler, değerlerin etkili ve planlı bir şekilde kazandırılmasında büyük rol oynamaktadır.

Birçok araştırmada, öğretmenlerin değerlerin kazandırılmasında aktif rol oynadığı ortaya koyulmaktadır. Öğretmenlerin gerek ders esnasında gerekse ders dışında değerleri doğru aktarması gerekmektedir. Değer eğitiminde öğretmenin amacı, öğrencinin kendi değer yargılarını oluşturmasına ve yaşam biçimine dönüştürmesine yardımcı olmaktır.

Öğretmen adaylarının benimsediği kişisel değerlerin yanı sıra, öğretmenliğin gerektirdiği mesleki değerlerin hangileri olduğu, bu değerlerin nasıl kazandırılması gerektiği gibi durumlar, eğitim sistemi içinde önemli bir yere sahiptir. Yapılan araştırmalarda, öğretmenlerin bazı branşlarda sahip olduğu değer yargıları ortaya

çıkarılmıştır. Ancak fen bilgisi öğretmen adaylarına yönelik böyle bir araştırmaya çok fazla rastlanılmamıştır. Bu durum, diğer derslerde değer eğitimi uzun yıllardır çalışılan bir konu olduğu için, araştırmacıların dikkatini çekmiş olabilir. Ancak fen bilimleri programına değer eğitimi 2017 yılında girdiği için henüz yeterince bu konu üzerinde araştırma yapılmamıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversiteleri Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalında okuyan 1., 2., 3., ve 4. sınıf fen bilgisi öğretmen adaylarının tutum ölçeğine verdiği cevaplarla,
2. Uygulanan ölçekteki maddeler ile sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma konusunun hangi kaynaklara dayandığı ile ilgili literatür bilgileri taranarak araştırmaya ait kuramsal çerçeve oluşturulmuştur.

2.1.1. Fen nedir? Bir bilimin “fen bilimi” olarak nitelendirilmesinde gerekli olan kriterler gözlem ve deneye dayalı oluşudur. Fen bilimi, evrenle alakalı, daima sistemli bir şekilde bilgiye ulaşma ve edinilen bilgileri başkaları tarafından deneye tabi tutulma veya akılla doğrulanması veya reddedilmesine açık bir şekilde genel kurallara indirgenmesi olarak tanımlanabilmektedir (Çepni, Ayas, Johnson ve Turgut, 1997).

Bilimsel yöntemin temel kriterleri;

- Deneyler ve gözlemler aracılığı ile veriler ve kanıtlar elde etme,
- Verileri ve kanıtları indirgeme yoluyla hipotez oluşturmak,
- Hipotezin test edilmesi,
- Fikir yürütülmesi ile bütün tutarsızlıkların giderilmesi,
- Ek deneyler ve fikir yürütülmesi ile hipotezin doğrulanması. Bilginin alt gruplarından olan “fen bilgisi”, bilimsel yöntemin kullanılmasıyla edinilen bilgi birikimleridir (Uyanık ve Önkol, 2011).

2.1.2. Fen bilimleri dersinin faydaları nelerdir? Günümüzde bilim ve teknolojiye ilerde hızla devam etmektedir. Hızla devam eden gelişmeler ile birlikte gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkelerde eğitim alanında büyük değişimler gerçekleştirilmektedir. Gerçekleşmekte olan bu değişimler içinde fen eğitimindeki değişimler önemli bir yere sahiptir (Çakıcı ve Girgin, 2012).

Fen eğitim ve öğretiminin esas amacı öğrencilere bilginin doğasını öğrenmelerini amaçlamaktadır (Kaya, Çepni ve Küçük, 2004). Bu amaçla öğrencilerin öğrenecekleri tüm yeni bilgiler ezberlenmektense, edinilen bilgileri anlamlandırmaları ve yaşamlarına adapte etmeyi öğrenebilmektedirler (Dindar ve Demir, 2006). Bunun sonucunda bilgi üretebilen, yaşamında aktif kullanan, karşılaştığı sorunları çözen, eleştiri yapabilen ve düşünebilen, girişimden kaçınmayan, karar verebilen, iletişim yeteneklerine vakıf, empati kurabilen, yaşamakta olduğu toplum ve kültürüne katkıda bulunan vb. özelliklere sahip bir birey yetiştirilmiş olacaktır (MEB, 2018).

Fen bilimi, bilginin doğasını düşünmek, var olan bilgileri anlamak, yeni bilgilere ulaşabilme ve üretebilme çabasıdır (Ayas, Çepni ve Akdeniz, 1993). Tüm insanlık fenle alakası bulunan ve hayatlarını etkilemekte olan sorunlara karşı duyarlı olmalı, fikir üretebilmeli, bu sorunları dile getirebilmeli ve çözüm üretebilmelidir. Bu amaçla tüm insanların fen eğitimine tabi tutulmaları gerekmektedir (Solomon, 1993).

Fen bilimleri dersinde uygulanmakta olan ilkelere bakıldığında bu dersin gerçek manada yakın çevreyi işlediği ve bunun da öğrenci ve öğretmen için bir şans olduğu ortaya çıkmaktadır (Çaycı, 2007). Tüm olumlu yönlerin aksine fen bilimleri dersi öğretim kademelerinin tümünde öğrencilerin zorlandığı bir derstir. Karşılaşılan bu zorluğun aşılması ve fen bilimleri dersinin etkisinin ve veriminin daha iyi duruma getirilmesi için yapılan tüm çalışmalara rağmen öğrencilerin ve öğretmenlerin fen bilimleri konularında çekinceleri bulunmaktadır (Ahtee ve Johnston, 2006). Nitekim fen bilimlerinin konusu çocukların soludukları havanın, yaşadıkları çevrenin, yediklerinin ve içtiklerinin tabiatına tümüyle uygun konulardır.

Fen bilimleri biyoloji, fizik ve kimya bilim dallarını kapsayan, kavramları, ilkeleri, genellemeleri, doğa kanunlarını ve kuramlarını içinde bulunduran, farklı türlerdeki bilgileri barındıran derslerdir (Uyanık ve Serin, 2016).

2.1.3. Programda yer alan değerler. Değerler, öğretim programlarının bakış açılarını oluşturan ilkelerin tümüdür. Köklerini geleneklerimizden alan, dünümüzü barındıran, gövde ve dallarını köklerinden besleyerek bugünlere ve yarınlara uzatmaktadır.

İnsan özelliklerinin temelinde yatan değerler, yaşantımızın sıradan gidişatında ve karşımıza çıkan problemlerle başa çıkmaya yarayan harekete geçmemizdeki çaba ve azmin kaynağıdır. Toplumların geleceğinde, değerlerini özümsemiş, değerlerinde mevcut olan yeterliliklerle vücut bulan insana ihtiyaç olduğu tartışmasız bir çıkarımdır. Bu sebeple eğitim sistemimizin, her bireye yakışan ahlak sorumluluğunu kazandırmak ve bu davranışları ortaya koymasını sağlamak amacı bulunmaktadır (MEB, 2017).

Eğitim sisteminin yalnız akademik başarıları, belirlenen bir takım bilgileri, becerileri ve davranışları kazandırmaya yönelik yapısı yoktur. Öz değerlerini benimseyen bireylerin yetiştirilmesi temel amacdır; günümüz neslinin alışkanlık, davranış ve değerlerine etki etmelidir. Eğitim sisteminin değer kazandırmadaki amacını, öğretim programını kapsamakta olan eğitim programı sağlamaktadır.

Eğitim programını; öğretim programı, öğrenme öğretme ortamı, eğitim materyalleri, ders dışı etkinlikleri, mevzuat gibi eğitim sistemindeki bütün unsurlar göz önüne alınarak oluşturmaktadır.

Öğretim programlarındaki değerlere, ayrı bir programda veya alanda, ünite, konuda vb. yer verilmemiştir. Bu durumun aksine değerler, tüm eğitim sürecinde öğretim programlarındaki her birimde yerini almaktadır. Mevcut öğretim programlarının içerisinde bulunan değerler şu şekildedir: yardımseverlik, dostluk, sorumluluk, öz denetim, sabır, adalet, saygı, dürüstlük, sevgi, vatanseverlik. Burada yer alan değerlerin, öğretme süreci ve öğrenme süreci içerisinde, alt değerleri ve diğer değerler ile beraber ele alınacaktır (MEB, 2018).

Okulda uygulanmakta olan müfredatın, sosyal davranış modeli sağlayıp öğrencinin değerler sistemi geliştirmesinde etkin bir rolü vardır. Okulda yapılan etkinlikler, açık olarak veya üstü kapalı olarak öğrencilerdeki değerlerle ilgili bilgileri ve kavrayışları, toplumda yer alan bir birey olarak davranışlarına yansıtılmaları ve davranış haline getirebilmeleri için lazım olan becerilerini geliştirmekte yardım eder.

Okulda yer alan etkinlikler, açık veya örtük bir şekilde değerlerimizle ilişkili bilgiler ve kavrayışları, toplumda yer alan her bir bireye belli değerleri davranışlara dönüştürmeye yarayan becerileri geliştirmeye yardım eder. Öncesindeki müfredatların aksine yenilenen müfredatta değer ve değerler eğitimi müfredatın temel odak noktasında yer almaktadır.

2.1.4. Fen-değer ilişkisi. Öğrenci okuldaki etkinliklerle değer ve ahlak kavramlarını öğrenir ve geliştirir, bu tür etkinlikler değer eğitimi adı altında isimlendirilir (Lovat, 2011).

Değer eğitiminde; ahlak, etik ve karakter kavramları birbiriyle ilişkilidir. Bu nedenle bu kavramlar birbirinin yerine kullanılabilir (Halstead ve Taylor, 2000; Berkowitz, 2011).

Terim olarak “Değerler”, inanç ve davranışlarımıza yön veren ilkeleri aynı zamanda iyi ve olması gereken davranışlarımızın standardını yansıtmaktadır (Halstead ve Taylor, 2000).

Bilgi, dürüstlük, şefkat ve öz disiplinle harmanlanan bir karakter iyi olması istenilen bir durumdur. Erdemli olan insanlar iyi bir karakter sahibidir (Lickona, 1992). Ülkemizde son zamanlarda değerler eğitimine verilen önem ve bilincin arttığı görülmektedir (Gündüz, 2016).

Yapılan bilimsel çalışmalar bu durumu yansıtmaktadır. Beldağ (2016) değerler eğitimine yönelik eğilimleri incelediği çalışmada, Türkiye’de 1999-2014 yılları arasında değerler eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tez çalışmalarında önemli bir artış olduğunu ortaya koymuştur.

126 tezin içerisinde yapılan çalışmada fen bilimleri eğitiminde değerlerin kazandırılmasına yönelik sınırlı sayıda çalışmaya (Babadoğan ve Kunduroğlu 2010) rastlanmıştır.

Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim programında değerler eğitimi önemsenmektedir. Diğer derslerde değerler bu şekilde yer almamaktadır.

Birçok ülkede fen bilimleri öğretim programlarında değerlerin kazandırılmasına yönelik yapılan faaliyetlerin geçen otuz yıldır başladığı, bununla ilgili gerekli

güncellemelerin devam ettiği görülmüştür (Léna, 2012; Tan, 1997; UNESCO, 1993; Xiaoman, 2006).

2017 yılında yapılan fen bilimleri dersinin taslak olarak hazırlanan öğretim programında (MEB, 2017), bilimsel etik ve toplumsal değerlerin önemini vurgulayan kazanımların yer aldığı görülmektedir. Bu değerler şu şekildedir; demokrasiyi sağlayan ülkelerde sadece akademik başarı değil, sevgi, saygı, dürüstlük, paylaşma, sorumluluk, hürriyet gibi değerler de vardır. Öğrencilerin bu değerleri uygulaması ve kazanmasında öğretim programlarının katkısı çok önemlidir. Adı geçen değerlerin fen bilimleri dersi öğretim programının isteklerini genellikle sağladığı görülmektedir. Bilim faaliyetlerine epistemik değerler rehberlik ettiği için bilimi değerlerden ayrı düşünemeyiz.

Fen bilimleri dersinde öğretmen bilim ile değer etkileşimini her açıdan fark eder ve öğrencilerine vaka çalışması, yansıtıcı tartışmayla bilimin doğasını kazandırabilmek için yollar göstermeye çalışır. Bunun sonucunda bilimden, sürecin çıktısı neticesinde değerler meydana gelir ve kültür ya da hayatta yayılma fırsatı bulmuş olur (Allchin, 1999).

Öğrencilerin şu anda veya gelecekte bilimsel etik ile ilgili bir konuyla karşılaşmaları muhtemeldir (Reiss, 1999). Değerler, etik ve ahlak yaşamımızın birer parçasıdır. Fen bilgisi öğretmeni yetiştirmede programlar büyük oranda bilimle ilgili eğitim faaliyetleridir (Reiss, 1999). Bu nedenle fen bilgisi öğretmenin etik ve ahlak derslerini vermesini bekleyemeyiz.

Bunun yanında öğretim faaliyeti ahlaki bir değer kabul edildiğinden, öğretmen mesleğini yaparken ahlak kurallarına göre hareket etmekle yükümlüdür (Bullough Jr, 2011). Fen öğretimi yapılırken değerleri, değer eğitimi adıyla farklı bir müfredat gibi adlandırmak mümkün görülmemektedir. Değerler fen müfredatına eklenirse, bilimin etik ve ahlak açısından sonuçlarının öğrenciler tarafından açık bir şekilde anlaşılmasına neden olabilir (Chowdhury, 2016).

Bilim toplumla bağlantılı oluşmasından dolayı ayrıca değerlerin toplumla bir bütün olması, fen bilimlerinin değerlerden ayrı olamayacağını göstermektedir. Bilimin toplumsal yapısının bir gereği olarak değerlerle bilim arasında dayanışmaya ve istikrara gerek duyulmaktadır. Bilimin doğasını öğrencilere kazandırmak için ahlak,

karakter, etik ve bilimsel değerlere önem verilmesi gerekmektedir. Özet olarak değerleri içermeyen bir bilim mümkün görünmemektedir.

2.1.5. Fen bilgisi öğretmenin nitelikleri. Bir öğretmenin sahip olması istenen niteliklerden son zamanlarda önemle bahsedilmektedir. Literatür incelendiğinde öğretmenin sahip olması istenen üç özelliği karşımıza çıkmaktadır. Bu özellikler; genel kültür, öğretmenlik meslek ve alan bilgisi olduğu görülmektedir.

2.1.5.1. Alan bilgisi. Öğretmen yetiştirme programlarına göre öğretmen adaylarının belirlenen alanlarda uzmanlık bilgisiyle donanımlı olmaları hedeflenmektedir. Bu alanlar; fen bilgisi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, beden eğitimi öğretmenliği vb. gibi alanlardır.

Bu nedenle programlardaki belirli dersler bu durumu sağlamak için vardır. Bir öğretmen mesleğinde başarılı olmak için önce kendi uzman olduğu alana hâkim olmalıdır. “Öğretmen olunmaz, doğulur” gibi bir söz söylene bile bir şey öğretebilmek öncelikle bilmeye bağlıdır (Şişman, 1999).

Örgün eğitimde kurumlar, kültürün bilim ürünlerinden meydana gelen bilgiyi ve beceriyi edindirmek için çalışmaktadırlar. Ülkemizdeki eğitimle ilgili programlar müzik, felsefe, tarih, fen gibi konu alanlarına ayrılmıştır. Bu yüzden öğretmen konu alanında uzman olmak zorundadır.

2.1.5.2. Genel kültür. Öğretmenler görev olarak branş ayrımı olmaksızın öğrencilerini sosyalleştirmeli ve öğrencilerinde kültürlenme oluşturmalarıdır. Bu görevde öğretmenin üzerine düşen toplum yapısını ve kültürel özellikleri öğrencilere aktarmaktır. Öğretmen yaşadığı çevrenin değerlerini ve yapısını tanımalı, yaşadığı çevreye karşı geniş bir açıdan bakmalıdır. Öğretmen eğer bunları yapmazsa yaşamını devam ettirdiği topluma zıt düşecektir.

Öğretmenler mesleki ve alan bilgilerinin yanı sıra diğer bilgi türlerine de ihtiyaç duymaktadırlar. Öğretmenler genel kültüre ve geniş bir görüş açısına sahip olmalıdırlar. Öğretmen, yalnız kendisinin uzman olduğu alanda değil, yaşadığı

çevreden evrene doğru her sorunu fark edebilen ve bu sorunları en iyi şekilde çözmek için gayret eden kişi olarak tanımlanabilir (Şişman,1999).

Bu açıdan baktığımızda öğretmenler, yaşam boyu öğrenmelerini düzenlemeli, seminerlerle, lisansüstü çalışmalarla, projelerle kişisel gelişimlerine katkı sağlamalıdır ve yukarıdaki nitelikleri sağlamada ana etken konumundadırlar.

2.1.5.3. Öğretmenlik meslek bilgisi. Eğitimci sadece bir alanda yetkin olursa bu durum öğretimin başarısı için yeterli olmamaktadır. Öğretmen bildiğini, anlatmak istediğini aktarabilmeli ve bunları öğretebilmelidir. Kendisinde mevcut olan uzmanlık bilgisine ek olarak öğretmenlik mesleğine ait bilgiye ve donanıma sahip olmalıdır. Konu alanında ne kadar yetkin olsa da öğrenciye bunları anlatamazsa başarılı sayılamayacaktır. Bundan dolayı öğretmen bildiğini transfer edebilmeli yani öğretme yeteneğine sahip olmalıdır.

Öğretmenin kişisel özelliklerinin önemi yüksektir fakat bu özelliklerinin anlamlı olması mesleki yeterlilikle tamamlanmasıyla olacaktır. Zira öğrenmenin gerçekleşebilmesi için meslek yeterliliğine sahip olunması gerekmektedir. Şayet meslek yeterliliği mevcut değilse tam manasıyla vazifesini icra edemez (Inayatullah ve Jehangir, 2012).

2.1.6. Fen bilgisi öğretmenin kişisel özellikleri. Öğretmenin sahip olacağı kişisel özellikler ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda çeşitli kişilik özelliklerine vurgu yapılmaktadır (Yılmaz, 2015). Günümüzün nitelikli öğretmenin sahip olacağı özellikler konusunda genelin kabulünü gören maddeler olduğunu söyleyemeyiz. Buna karşın eğitimcilerin çoğunlukla kabul ettiği maddelerde bir öğretmenin sahip olması gereken kişisel özelliklerde belirtilmiştir (Bozkuş ve Marulcu, 2016).

Öğrencisi ile münasebetinde “öğretmen” şefkatli, güvenilen, müsamahalı, tarafsız, doğru, sır tutan ve arkadaş olmalı, fikir ve hareketleriyle öğrencilerine model olmalıdır (Creemers, Kyriakides ve Antoniou, 2013).

Yukarıda bahsedilen kişisel niteliklere sahip bir fen bilgisi öğretmeni öğrencilerinde pozitif bir tutum oluşturacaktır. Fen bilgisi öğretmeni oluşturduğu pozitif tutumla

kendisine özgü değer sistemini zenginleştirecektir. Oluşturmuş olduğu veya zenginleştirdiği değer sistemini ileride okutacağı öğrencilere de yansıtacaktır. Öğretmen ve öğrenci arasındaki bu ilişkiyle öğrencilerin de kendilerine özgü değer yargılarının oluşacağını söyleyebiliriz.

2.1.7. Değer nedir? Weber'in çalışmalarıyla önem kazanan değer kavramına İngiltere ve Avrupa'da yapılan araştırmalar da katkı yapmıştır. Fakat hâlen "değer" terim olarak çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır (Halstead ve Taylor, 1996, s. 5). Değerlerin literatürde en çok geçen tanımı; istenilen, bireylerin yaşamına rehberlik eden, önemi kişiye göre değişen, koşul ötesi amaçlardır. Değerler istenilen, tercih edilen ve arzulananı yansıtırlar. Demek oluyor ki değer, bir şey arzu edilir veya edilmez olduğundaki inançtır. Kullanıldığı alan gayet geniş olan değer olgusu, bir bakımdan hayat gayemizdir, ayrıca kendimizin hem de başkalarının hayatında amaç olmasını arzuladığımız şeylerdir (Güngör, 1993, s. 84).

Schwartz ve Bilsky değerleri sınırlamak için ayrıntılı araştırmalar yapmışlardır (akt: Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000, s. 60). Başaran'ın (1992) değer tanımı ise şöyledir; bir obje, işlem, düşünce ve/veya hareketin toplum içinde önemini vurgulayan nitelik ve nicelik şeklinde tanımlanmaktadır.

Çelikkaya (1995, s. 168) ise değeri; bir toplumun bünyesinde veya bir inançta ve öğretilerde veya bireyler arasında kabul gören, benimsenen ve yaşatılan topluma ilişkin, insanca, düşüncüsel veya ilahî kaynaklı çeşit çeşit duyarlılıklar, davranışlar, kurallar ve kıymetler denebilir.

Diğer bir deyişle insanı hayvandan ayrı kılan esas özelliklerdir. Görünen şu ki değer kavramı, birtakım kavramlarla ilişkilidir. Yapılan değer tanımları göz önüne alındığında değerlerin özelliklerini şöyle özetleyebiliriz; Toplum ve bireyler için birleştirici, iyi olduklarına inanılan ölçütler, bilinç, duygu ve heyecanı etkileyen yargılar, bilinçte var olan davranışa yön veren güdülerdir (Özgüven, 1994, s. 350). Değerler hangi açıdan bakılırsa bakılsın insanın yaşantısına ve diğer insanlarla ilişkilerine hatırı sayılır derecede yön vermektedir.

Kuçuradi (1995, s. 5), bir insanın temas kurduğu diğer insanlar karşısında tutumu, yaşadığı olay ve karşılaştığı durumlarda, almış olduğu her kararın ve bu kararlarla

ilgili tutum ve davranışının bireyin yaşamına verdiği yön olduğu, bu yön ise bireyin kendisini ne şekilde değerlendireceği ile ilgili olduğunu belirtmiştir. İnsanın mevcudiyetinin esasında bizzat kendisinden ve başkalarından bekledikleri olduğunu iddia etmektedir.

2.1.8. Değer tutum ilişkisi. Tutum bir ferde yöneltilebilir ve onun psikolojik bir objeye ilişkin düşünceleri, duyguları ve eylemlerini sistemli bir şekilde meydana getiren bir meyildir (Smith, 1968, akt: Kağıtçıbaşı, 2004).

Tutum insanın davranışını belirleyen en mühim belirleyicilerden birisidir. İnsan diğer bir insana ve rastgele sosyal bir olaya karşılık olarak tepki vermeden önce, geçmiş deneyimlerinden oluşan değerler çerçevesine uygun bir tutum geliştirir. Değerler umumi yargılar iken tutumlar hususi durumlara karşı gösterdiğimiz tepkilerdir (Bates ve Hatcher, 2002). Değer ve insan arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Değer insanı, insanda değeri yaşatır.

Fakat değerler genç-ihtiyar, bay-bayan, bilgili-cahil, fakir-varlıklı gibi sosyal gruplara göre değişik seviyelerde kavranmaktadır. Nitekim değerler ve insanların davranışları birbiriyle olan bağı tek taraflı ve tıpatıp olmamaktadır. Değerlerin sosyal yaşantıda gerçekleşme süreci karmaşıktır. Süreçteki bu düzensiz verilere “tutum” denilmektedir.

Tutum, genellikle edinilen deneyim sonucunda ortaya çıkan, alakalı bulunduğu olaylara karşı bireyin tutumlarını yönlendirici etkisi bulunan psikolojik bir durumdur.

Diğer bir deyişle tutum, hareketsel eğilim bulunduran ilgi, inanç ve düşünce bütünüdür (Aydın, 2003, s. 125). Tutum, Kağıtçıbaşı (1979)’na göre; “Kişiye yüklenen ve kişinin psikolojik bir nesne ile alakalı duygu, düşünce ve eylemlerinin bir düzen içerisinde oluşmasına yardımcı olan meyildir.” ifadesiyle tanımlanmıştır (akt: Doğanay, 2007, s. 259).

Güngör (1993) de belirli değerleri bulunduran bir kişi barındırdığı değerleri kendileri arasındaki dizilimi değerlerin her birine bulunan kanaati ile ilişkilidir. Herkesin değer doyumu farklı olmaktadır. Kişinin değerler diziliminde üst sıralarda bulunan değerleri, o kişinin asıl değeri kabul edilebilir. Bunla beraber değerleri, “bir şey

hakkında istenilir olduğu veya istenilmeyen olduğunun inancı” şeklinde tanımlar (akt: Şen, 2007, s. 6).

Kağıtçıbaşı (1988)’nın diğer bir tutum tanımı ise, “Kişiyi bir davranışa hazır hale getiren kompleks bir eğilim şeklinde belirtmekte, bu nedenle kişinin çevresinde bulunan bir çok objeye karşı hissettiği duygu, fikir ve bilgi davranışlarını düzenleyerek süreklilik meydana getirdiğini belirtmiştir.” (akt: Kurtulan, 2007, s. 50) bu şekilde tanımlamıştır.

2.1.9. Değer eğitimi yaklaşımları. Bu bölümde değer eğitimi yaklaşımları açıklanmıştır.

2.1.9.1. Değerlerin doğrudan öğretimi (telkin yöntemi). Geleneksel olarak nitelendirilen bir yöntemdir. Çünkü öğretmenin öğreteceği değeri, öğrencilere tek taraflı olarak aktarmaya çalıştığı bir yöntemdir. Diğer yöntemlerle birlikte de kullanılabilir (Doğanay, 2006; Ziebertz, 2007).

Uygulanırken ilk başta kazandırılacak değerler tespit edilir ve bir takım etkinlikler düzenlenerek değer kazandırılmaya çalışılır (Katılmış ve Ekşi, 2011). Bu yöntemin özünde, herkes tarafından doğru kabul edilmiş değerlerin aktarılmasında öğrencinin çok fazla sorgulamadan o değeri benimseme fikri vardır (Yiğittir ve Kaymakçı, 2012).

2.1.9.2. Değer açıklama (değeri belirginleştirme). Öğrencilerin benimsedikleri değerlerinin farkına varmalarına ve duyarlılıklarını artırmaya yönelik bir yaklaşımdır. Öğrencilerin fikirlerine saygı duyarak onların kendilerini ifade etmelerine yardımcı olunmaya çalışılır. Kendine değer verilen öğrenci, kendini rahat hissedecek ve o değere yüklediği anlamı rahatlıkla dile getirebilecektir.

Yaklaşımına göre, öğrencinin kendisinde bulunan değerleri belirlemesine, bu değerleri gerçekleştirmesine, mantıklı düşünmesine ve duygusal farkındalığını kullanmasına yardımcı olunur (Akbaş, 2008). Öğretmenler bu noktada onları özgür iradeleriyle

seçimlerini yapmalarına cesaret vermeli, seçenekler sunmalı, değerleri seçerken yeni imkânlar oluşturmalarıdır (Ellis, 2007).

2.1.9.3. Değer analizi (çözümleme yöntemi). Bilimsel yaklaşım olarak nitelendirilir (Aydın ve Akyol, 2012). Öğrencinin sorgulayarak düşünmesi ve bilimsel araştırma aşamaları kullanması için yardımcı olmaya çalışır. Bu bağlamda neden– sonuç ilişkisine dayalı olarak mantıklı çıkarımlar yapmayı gerektirir. Temel mantığı öğrencilerin kendilerine sunulan değerleri öğrenmesinden çok, kendi seçtikleri değerleri öğrenmeye çalışmasıdır (Dilmaç, Kulaksızoğlu ve Ekşi, 2007; Türk, 2009).

2.1.9.4. Ahlaki muhakeme (ikilem yöntemi). Kohlberg'in geliştirdiği bir yaklaşım olarak bilinmekte ve hayali hikâyeler karşısında öğrencilerin değer yargılarını ortaya çıkarmaya çalışan bir yöntemdir.

Ancak, öğrenciler arasındaki yaş farkını ve değer yargılarını göz önüne almak gerekir. Bu yaklaşımda çözümün ne olduğundan ziyade, neden o çözüme ulaşıldığı daha da önem arz etmektedir (Şen, 2007; Dönmez ve Yazıcı, 2008). Çocukların vermiş oldukları çözüm önerilerini dikkate alarak aşağıdaki dönemleri oluşturulmuştur.

- *Gelenek Öncesi Düzey (4-10 yaş):* Kendi içinde iki alt döneme ayrılır.
- *Ceza İtaat:* Ceza almamak otoriteye itaat etmek anlamına gelir. Başka bir deyişle kötü bir şeyle karşılaşmamak için iyi bir şey yapmak anlamına gelir.

Örnek: Polisi gören hırsızın ceza almamak için yapmak istediği davranıştan vazgeçmesi.

- *Saf Çıkarıcı (Araçsal İlişki):* Kişinin kendini düşünerek menfaat sağlamaya ve çıkarını gözetmeye dayalı bir ilişki kurması söz konusudur.

Örnek: Sen bana matematik çalıştırırsan ben de sana fen çalıştırırım.

- *Geleneksel Düzey (10-18 yaş):* Kendi içinde iki alt döneme ayrılır.
- *İyi Çocuk Eğilimi (Kişiler Arası Uyum):* Bu dönemde genellikle kişi yaranma ve başkalarına iyi görünme düşüncesiyle hareket eder.

Örnek: Bir kişinin yaptığı iyiliği sürekli olarak başkalarının yanında anlatılmasıdır.

- *Kanun – Düzen:* Bu dönemde toplumun mutlu olması için bir takım kuralların olduğu ve bu kurallara herkesin uyması gerektiği fikri vardır.

Örnek: Kırmızı ışıkta geçen cezasını öder.

- *Gelenek Ötesi Düzey (18 ve sonrası yaşlar):* Kendi içinde iki alt döneme ayrılır.
- *Sosyal sözleşme:* Kişi karar verirken sadece toplumun belirlediği kurallara uyulup uyulmamasından ziyade, o toplumun daha da refaha ve mutluluğa erişmesi için karar vermek gerektiği yönünde bir düşünceye sahiptir.

Örnek: İdam kanunu toplumu rahatsız ediyorsa yeniden gözden geçirilmelidir.

- *Evrensel Ahlaki İlkeler:* Eşitlik, adalet ve insan hakları ilkelerinin göz önünde bulundurulduğu dönemdir.

Örnek: İlk yardım kursuna katılacağım belki bu sayede bir insanın hayatını kurtarabilirim.

2.1.9.5. Eylem öğrenme. Diğer yöntemler değerın daha çok sözel ve düşünce boyutuyla ilgilenmiştir. Bu yaklaşım ise, değerın kazanılmasında somut davranışların önemine değinmiştir. Örneğın birçok insan kendini dürüst olarak nitelendirebilmekte, ancak davranışlarında bunu gösterememektedir. Şayet değeri kişi davranış olarak göstermiyorsa bahsi geçen değer bir anlam ifade etmez. Bu yaklaşım uygulanırken, öğrencilere bir toplumun unsurun üyesi oldukları hissettirilmeli ve onların aktif kılınması gerektiğine inanılmalıdır (Garcia ve Michaelis, 2001).

2.1.9.6. Gözlem yoluyla öğrenme yaklaşımı (sosyal öğrenme, dolaylı, model alma, taklit). Bu yaklaşımda çocuklar, sosyal davranışlarının birçoğunu çevrelerindeki dünyayı gözlemleyerek öğrenirler (Tahiroğlu, 2014). Sosyal öğrenmeyi etkileyen birçok faktör olmakla birlikte bunların başında model aldığımız kişinin özellikleri gelir. Bu bağlamda öğrenci için önemli bir model teşkil eden öğretmene önemli görevler düşmektedir.

2.1.9.7. Değerlerin gizli öğretimi (örtük program). Okullar değer eğitimi anlamında resmi olarak görevini yerine getirmektedir. Ancak bazı durumlarda öğretmenin yapmak istediklerini engellenebilmektedir. Bu durumda resmi olmayan örtük program devreye girmektedir.

Örtük program, okul ortamında öğrenme süreci içerisinde yer alan, birçok zamanda farkına varılmadan veya istenmedende olsa verilen bilgi, tutum, inanç ve değerleri içine almaktadır (Horn, 2003; Sarı, 2007; Doğanay, 2006; Yüksel, 2005).

Bu yönetime getirilen en önemli eleştiri ise öğrenciler bu süreçte istenilen davranışlar edindikleri gibi istenmeyen davranışlar da edinebilmektedirler (Tahiroğlu, 2014).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Yurtiçinde yapılan çalışmalar. Gürhan ve Çiftçi (2017), “İlkokullarda Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Yönetici ve Sınıf Öğretmelerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, ilkokullarda uygulanan değerler eğitimi uygulamalarını sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirerek ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, ilkokullarda yapılan değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilerde değerler konusunda farkındalık oluşturduğu; hoşgörü, cömertlik, saygı, sevgi, yardımlaşma, sabır, sorumluluk gibi değerleri sınıfta yapılan etkinlikler aracılığıyla öğrendikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çelik, Çamlıbel ve Duygu (2016), “Öğretmen Adaylarının Fen Bilgisi Laboratuvarında Karşılaşılan Değerlere Yönelik Görüşleri isimli araştırmalarında fen bilgisi öğretmen adaylarının, fen dersleri kapsamında etkileşimin en üst düzeyde gerçekleştiği fen laboratuvarlarında değerlere yönelik farkındalıklarını incelemeyi amaçlamışlardır. Mevcut fen bilimleri dersi öğretim programı içerisinde duyuşsal alan boyutunda değerler eğitimine de yer verilmesi dikkate alınarak öğretmenlerin laboratuvar etkinliklerini değerler boyutu ile içselleştirerek gerçekleştirmesini önermişlerdir.

Parlar ve Cansoy (2016), “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bir Yordayıcısı Olarak Bireysel Değerler” isimli araştırmalarında

öğretmen adaylarının bireysel değerleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesini amaçlamışlardır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının bireysel değerlerinde dair algılarının ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olumlu olduğu bulunmuştur. Bireysel değerler ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu ortaya konulmuştur. Öğretmen adaylarının bireysel değerlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

Taymur (2015), “İlkokul Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Uygulama ve Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma-Batman İli Örneği” başlıklı çalışmada, ilkokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin, değerler eğitiminde; değeri açıklama ve telkin etme, rol model olma, drama, araştırma, film izletme, gezi ve inceleme gibi yöntem-teknikler içeren uygulamalar yaptıkları görülmüştür.

Izgar ve Beyhan (2015), ilköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerine uygulamak üzere hazırlanan değerler eğitimi programının öğrencilerin demokratik tutum ve davranışlarına etkisini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, değerler eğitimi programının ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin demokratik tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkilediği ve programın uygulanması sonucu kazanmış oldukları demokratik değerlerin kalıcılığını da sağladığını ortaya koymuşlardır.

Gündüz (2014) yapmış olduğu “İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde “Sorumluluk” Değerinin Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı İle Öğretiminin Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi” başlıklı doktora tezi çalışmada proje tabanlı öğretim ile değerler eğitiminin yapıldığı öğrenci grubunda öğrencilerin başarılarının arttığını, öz bakım ve görev bilinci anlamında tutum puanlarının yükseldiğini belirlemiştir. Proje tabanlı sorumluluk değer eğitiminin öğretim sürecini somutlaştırdığını, anlamlı ve kalıcı öğrenmeleri sağladığını, öğrenciler üzerinde etkili olduğunu ve eğitim sürecini eğlenceli hale getirdiğini belirlemiştir.

Meydan (2014), “Okulda Değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı araştırmasında, okullarda değerler eğitimi uygulamalarının gerekliliği, eğitimin felsefi temelleri, toplumsal ve bireysel gerekçeler bağlamında ele almış ve farklı değerler eğitimi yaklaşımlarını

dayandıkları düşünsel arka-plan, uygulama süreci, avantaj ve dezavantajları yönünden incelemeyi hedeflemiştir. Uygulamalı araştırmaların olumlu sonuçlara işaret ettiği ve değerler eğitiminde farklı yaklaşım-yöntemleri bir arada kullanma, çocuğun hayatını değerlerle çepeçevre kuşatma esasına dayanan bütüncül yaklaşımların kullanılmasının daha doğru olduğu sonuçlarını ortaya koymuştur.

Balay ve Kaya (2014), “Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Ahlaki Değer Yönelimleri” adlı araştırmalarında, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının ahlaki değer yönelimlerini betimlemeyi ve çeşitli değişkenlere göre incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonunda öğretmen adaylarının ahlaki değer yönelimlerinin saygı, adalet ve sadakat boyutlarında düşük; cesaret, dürüstlük, zarafet ve güven boyutlarında ise orta düzeyde olduğu görülmüştür.

Çengelci, Hancı ve Karaduman (2013), “Okul Ortamında Değerler Eğitimi Konusunda Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri” isimli bir araştırma yapmışlardır. Araştırmanın amacı bir ilköğretim okulu ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak okullarda değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrencilerin beklenti ve görüşlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, okullarda bu doğrultuda düzenlemeler yapılması önerilmiştir.

Akkaya (2013), “Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri” isimli araştırmasında öğretmen adaylarının değer tercihlerini belirlemek ve öğretmen adaylarının değer tercihlerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının bölümlerine göre değer tercihleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Cinsiyet değişkenine göre “her şeyin ölçülü ve ahenkli olması, öbür dünyayı kazanmak, bütün gerçeklerin bilinmesi, vicdan huzuru, hürriyet için mücadele” değerlerinde anlamlı bir fark elde edilmiştir. Anne eğitim durumu değişkenine göre “öbür dünyayı kazanmak” değerinde anlamlı fark görülmüştür. Baba eğitim durumu değişkenine göre “öbür dünyayı kazanmak, günahlardan arınma, konforlu hayat” değerlerinde anlamlı fark elde edilmiştir. Sürekli yaşanan yer değişkeninde ise “konforlu hayat, hürriyet için mücadele” değerinde anlamlı farklılık görülmüştür.

Biçer (2013), “Değerler Eğitimi Açısından Mehmet Akif Ersoy’un Safahat Adlı Eserinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, Safahat adlı eserin değer eğitiminde yararlanılabilecek bir kaynak olduğu sonucuna varılmıştır.

Arabacı ve Akgül (2013), “Elazığ İlinde Uygulanan Etkinlik Temelli Değer Öğretimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmasında Elazığ İlindeki okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında uygulanan değerler eğitimi uygulamalarındaki iyi örnekleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, iyi örneklerdeki etkinliklerin genelde geleneksel ve araç değerleri kapsadığı, etkinliklerin değer kazanımında etkili olduğu sonucuna ulaşılmışlardır. Bunların yanı sıra, iyilik köşesi etkinliğinin öğrencilerde iyilik yapma alışkanlığının geliştirilmesine katkı sağladığı ve sorumlu öğretmenler tarafından olumlu pekiştirilecek ödüllendirilen öğrencilerin bu davranışlarını alışkanlık haline getirdiklerini ortaya koymuşlardır.

Ateş (2013), “İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi ve Uygulamalarına Yönelik Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, değer eğitimi kazanımlarının kazandırılması, değerler eğitiminin gerekliliği ve nasıl aktarılması gerektiği gibi konuları öğretmen görüşlerine göre değerlendirmeyi hedeflemiştir. Okullarda uygulanan değerler eğitimi çalışmalarının daha çok kâğıt üzerinde kaldığı, akademik başarının daha çok önemsenmesinden dolayı öğrenciler ve veliler için pek önemli olmadığı ve değerler eğitimi konularının okullarda daha planlı olarak verilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Çengelci, Hancı ve Karaduman (2013), birlikte yaptıkları çalışmada, okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemeyi amaç edinmişlerdir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında öğretmenler, okulda en çok sevgi, saygı, hoşgörü, dayanışma ve sorumluluk değerlerinin; öğrenciler ise, dürüstlük değerinin kazandırılmaya çalışıldığı hakkında görüş bildirmişlerdir.

Yılmaz, Altinkurt ve Oğuz (2012), tarafından yapılan araştırma, öğretmen adaylarının değerler ve değerler eğitimine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Evrensellik, yardımseverlik ve güvenilirlik değerlerinin benimsendiği; değerler eğitimine yönelik görüşler ise, program, model olma,

yaşantılardan faydalanma ve olumlu sınıf ortamı sağlama gibi özellik etrafında toplandığı bulguları ortaya çıkmıştır.

Moğul (2012), “Mehmet Akif Ersoy’un Safahat adlı eserinin Türkçe eğitimi ve Değerler Eğitimi açısından” incelenmesini araştırmıştır. Safahat adlı eserin, Türkçe eğitimi için uygun olacağı, değerler eğitimi için de tüm değerler için geçerli olmasa da kullanılabilir olduğu görülmüştür.

Yıldız ve Dilmaç (2012), “Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Değerler İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilerini İncelenmesi” isimli araştırmalarında öğretmen adaylarının sahip oldukları değerler ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre sırasıyla güç alt boyutu ile öz denetim, evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik puanları arasında bir ilişki olduğu, bu ilişkilerden duygusal dengesizlik ile güç arasındaki ilişkinin pozitif yönde diğer ilişkilerin ise negatif yönde olduğu tespit edilmiştir.

Meydan (2012), “İlköğretim Okullarında Değerler ve Karakter Eğitimi” başlıklı doktora tez çalışmasında, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan değerler eğitimi çalışmalarını öğretmen görüşleri açısından değerlendirerek değerler eğitimi uygulamalarına yönelik öneriler geliştirmeyi amaçlamıştır. Eğitimcilerin okullarda değerler eğitimi uygulamalarını güçlü biçimde desteklemekte olduğu, MEB’in bu konudaki çalışmalarını olumlu ancak yetersiz buldukları, değerler eğitimi konusunda öğretmenlerin farkındalıklarının geliştirilmesi, yetkinliklerinin artırılması, materyal ve imkânlar yönünden desteklenmesi gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Bulut (2011), tarafından yapılan yüksek lisans tezinde “Atasözlerinin Değerler Eğitimindeki Yeri” araştırılmıştır. Değerler eğitiminde atasözlerinin fayda sağlayacağı ileri sürülmüştür.

Altunay ve Yalçinkaya (2011), “Öğretmen Adaylarının Bilgi Toplumunda Değerlere İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli araştırmalarında öğretmen adaylarının bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerini saptamak ve bu görüşlerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının geleneksel, evrensel ve hedonistik değer alanlarına yüksek düzeyde önem verdikleri görülmüştür. Değer alanlarına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri çok önemli düzeyindedir. Bunun yanında öğretmen adaylarının cinsiyet, yaş, mezun oldukları

lise türü ve katıldıkları sosyal etkinlik sayısına göre değer alanlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Aslan (2011), “İlköğretimde Karakter Eğitimi ve Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler” başlıklı yüksek lisans tezinde ilköğretim okullarında verilmekte olan eğitimin karakter eğitimine ne düzeyde uygun olduğu ve öğrencilere hangi değerlerin kazandırılması gerektiği araştırılmıştır. Araştırma sonunda öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine bakıldığında en çok tercih edilen on değer sekizinin ortak olduğu görülmüştür. Bu ortak sekiz değer; dürüstlük, sorumluluk, güvenilir olma, vatansever olma, büyüklere saygılı olma, azimli olma, çalışkan olma ve özsaygı şeklinde belirlenmiştir.

Yazar (2010), tarafından yapılan doktora tezinde, “Sosyal Bilgiler programında yer alan değer eğitimiyle ilgili öğretmen görüş ve önerileri” araştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin; değerler eğitiminde okul-aile-çevrenin işbirliği içerisinde olması gerektiği, değerleri eğitimi için kılavuz bir kitap olması gerektiği, hizmet içi eğitimin yararlı olacağı, değerler eğitimi için gerekli araç-gereçlerin okulda bulunması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

Üstünyer (2009), karakter eğitimi ile ilgili eğitimcilerin görüşleri hakkında gerçekleştirdiği nitel çalışmasında; karakter eğitiminin çok acil bir ihtiyaç olduğunu, ailelerin çocuklarına evrensel değerleri vermede yetersiz kaldıklarını, öğretmenlerin de iş yükleri ve yeterlikleri nedeniyle başarılı olamadıklarını belirlemiştir.

Karasu ve Aktepe (2009), öğretmenlerin değerler eğitimine bakış açılarını ortaya çıkarmak amacıyla yaptıkları araştırma sonucunda; değerler eğitimi alanında eksiklikler olduğu, bu eksikliklerin programlardan, ders kitaplarından, öğretmenlerden, öğrencilerden ve velilerden kaynaklandığını tespit etmişlerdir.

Aktepe ve Yel (2009), “İlköğretim Öğretmenlerinin Değer Yargılarının Betimlenmesi” isimli araştırmasında, öğretmenlerin en çok toplumsal adalet, ulusal güvenlik, aileye değer vermek, sağlıklı olmak, gerçek arkadaşlık, dürüst olmak, sorumluluk sahibi olmak ve eşitlik gibi değerleri tercih ederlerken; en az ise dünya işlerinden el ayak çekmek, zengin olmak, sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, hırslı olmak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak, itaatkâr olmak ve istek ve arzularının doyurulması anlamına gelen zevk gibi değerleri tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Fidan (2009), tarafından yapılan “Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri” adlı araştırmada, Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencilerinin değer öğretimi hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının değerler ve değer eğitimi konusunda eğitim almadıkları ve gerekli bilgilere sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Akbaş (2008), “Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış” çalışmasında değer eğitimi akımlarından; değer gerçekleştirme, karakter eğitimi, vatandaşlık eğitimi ve ahlak eğitimi akımlarının genel özelliklerini açıklamıştır.

Dilmaç, Bozgeyikli ve Çıkkılı'nın (2008), “Öğretmen Adaylarının Değer Algılarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasının amacı, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma sonucunda cinsiyet bakımından evrensellik, öz yönelim ve güç değerleri açısından anlamlı farklılık bulunmuş, yaş değişkenine göre ise, 17-20 yaş ile 21-24 yaş arasındaki öğretmen adaylarının öz yönelim değeri boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

2.2.2. Yurtdışında yapılan çalışmalar. Nair ve Mukherjee (2017, s. 126-129), “İngilizce Öğretimi: İngilizce Dil Öğretimi Sınıfında Değer Aktarımının Ötesine Geçmek” başlıklı makalelerinde, günümüz dünyasında ahlaki standartların erozyonu nedeniyle bireysel ve sosyal gelişmenin sağlanabilmesi için değerlerin aktarılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Sanderse (2013), karakter eğitiminde öğretmenlerin öğrencilere rol model olması gerektiği ortadayken, pratikte bunun ne anlama geldiğinin açık olmaması sebebiyle, öğretmenlerin gerekli rol-model davranışları sergileyip sergilemediklerini ve bu davranışların etkililiğini belirlemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramından yola çıkılarak rol-model davranışının bir öğretim tekniği olarak çok nadir kullanıldığı anlaşılmıştır. Eğer rol-model davranışın çocuğun ahlaki eğitimine katkıda bulunması isteniyorsa, öğretmenlerden çocuklara gösterilen ahlaki davranışların önemini anlatmaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Cooper (2010), çalışmasında değer eğitimin öğrenme ortamlarında gizil bir etkiye sahip olmasında yola çıkarak, öğrenme ortamlarında empati araştırması yapmıştır. Araştırma sonunda 4 farklı empati türü olduğuna ulaşıldı; temel, işlevsel, derin ve sahte. En çok rastlanan empati türü temel empati, en az rastlanan empati türü ise derin empati davranışı olduğu belirlenmiştir.

Oladipo (2009), çalışmasında çocuğun ahlaki gelişiminde payı olan etkenleri incelemiştir. Çocuğa ahlak eğitimini kimin verdiği ve bunda sorumluluğun ortak bir çalışmada mı yoksa tek bir etkende mi olduğu soruları cevaplanmıştır. Bütün sosyal yapılar çocuğa anlamlı bir ahlak eğitimi vermek için birlikte çalışmak zorunda olduğu genel sonucuna varılmıştır.

Ball ve Forzani (2009), Tayvan'daki ahlak eğitimindeki değişimleri ve çabaları incelemiştir. Araştırmanın amacı Tayvan okullarındaki ahlak eğitim değişimini ana hatlarıyla belirlemek ve analiz etmektir. Sonuç olarak Tayvan'daki güncel ahlak eğitimin geliştirilmesi için eleştirel düşünme, sosyal değerler, çoklu öğretim teknikleri önerilmiştir.

Diener, Oishi ve Lucas (2009), tarafından yapılan çalışma, Batı Virginia'nın Güneybatısında bulunan kırsal bir yerleşim yerindeki karakter eğitimine ilişkin ortaokul öğretmenlerinin algıları incelenmiştir. Çalışma, öğretmenlerin karakter eğitimi hakkında nasıl düşündükleri, eğitimi nasıl uyguladıkları, eğitimi öğretirken neyin teşvik edebildiği kadar neyi engel olarak düşündükleri araştırılmıştır. Öğretmenler, karakter eğitimini vermenin öğeleri olarak ebeveyn, din ve öğretilebilir anıların birleşiminden oluşan kendi geçmişlerini belirtmişlerdir. Öğrencinin zayıf değer yöntemleri fakir ebeveyn, anne-babasızlık ve toplumsal etkinin birleşiminden oluşmaktadır. Sırasıyla; televizyon, müzik, elektronik oyunlar da karakter eğitimini engellemenin birincil kaynakları olarak ortaya konmuştur.

Hines (2008), Michigan Üniversitesi'nde değerler üzerinde 100'den fazla ülke üzerinde araştırmalar yapmıştır. Yaptığı araştırma sonuçlarına göre; ülkelerin ekonomik refah düzeyleri arttıkça, buna bağlı olarak bireylerin değer algısının da şekillendiğini ifade etmiş, ekonomik refah düzeyinin artması veya azalmasına göre değer algılamalarının değişebildiğini vurgulamıştır.

Thornberg (2008), çalışmasında değerler eğitiminin uygulanmasına dair algılarını ortaya çıkarmak ve bu konudaki profesyonelliklerini ölçmektir. Değerler eğitiminin

plansız, öğrencinin olağan davranışlara odaklı ve kısmen ve çoğunlukla bilinçsiz yapıldığı, öğretmenler arasında değerler eğitimine dair profesyonel bilginin çok az olduğu anlaşılmıştır.

U.S.A Department of Education (2008), (ABD Eğitim Departmanı) tarafından farklı eğitim bölgelerinde gerçekleştirilen 45 uygulamanın tamamının sonuç raporunda, okuldaki tüm derslerin değerler eğitimi süreçlerine katkı verecek tarzda planlamalar yapılmasının gerekliliği belirtilmiştir (Kaymakcan ve Meydan, 2014, s. 223).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin analizine ait bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargılarına ilişkin görüşlerinin bazı değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel model kullanılmıştır. Betimsel model, geçmiş zamanda ve şu zamanda mevcut bulunan vaziyeti, var olan olayı, grupları, objeleri özelliği birbirinden farklı değişkenler ile beraber görüldüğü gibi betimler, resmeder, açıklar ve verileri meydana çıkarmak gibi amaçları olan bir araştırma yaklaşımıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008; Köklü, Büyüköztürk ve Bökeoğlu, 2006; Balcı, 2007; Ekiz, 2003).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde Süleyman Demirel Üniversitesi ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma evrenini, Türkiye’de bulunan devlet üniversitelerinde okuyan fen bilgisi öğretmen adayları oluşturmaktadır. Evren çok geniş olduğu için örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın ulaşılabilirliği göz önünde bulundurularak kolay ulaşılır örneklem seçilmiştir. Bu bağlamda Isparta’da bulunan Süleyman Demirel Üniversitesi ve Burdur’da bulunan Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Kolay ulaşılabilir örneklemin tercih edilmesinin nedeni yakın olan, kolayca erişilen bir durum seçildiği içindir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmanın yapıldığı üniversitelerdeki fen bilgisi öğretmen adaylarının dağılımı aşağıdaki Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmanın Yapıldığı Üniversitelerdeki Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Dağılımı

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniv.	Cinsiyet							
	Kadın				Erkek			
	f	%	f	%	f	%	f	%
1.sınıf	18	6	6	2	24	8		
2.sınıf	41	13,7	13	4,4	54	18		
3.sınıf	25	8,3	10	3,3	35	11,7		
4.sınıf	52	17,3	17	5,7	69	23		
Süleyman Demirel Üniv.								
1.sınıf	25	8,3	5	1,7	30	10		
2.sınıf	28	9,3	2	0,7	30	10		
3.sınıf	19	6,3	9	3	28	9,3		
4.sınıf	22	7,3	8	2,7	30	10		
Toplam	230	76,5	70	23,5	300	100		

Tablo 1’de belirtildiği gibi araştırmaya katılanların %60,67’sini Burdur MAKÜ’de okuyan, %39,33’ünü SDÜ’de okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Katılım %76,5 kadın, %23,5 erkek, katılanların %18’ini 1. Sınıf, %28’ini 2. Sınıf, %21’ini 3. Sınıf, %33’ünü 4. Sınıf oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılmak için araştırmacı tarafından, Fen Bilgisi öğretmen adaylarının değer yargılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Tutum ölçeği geliştirilirken; “1” Hiçbir Zaman, “2” Kararsızım, “3” Kısmen, “4” Genellikle, “5” Her Zaman gibi 5’li likert tipi dereceleme yapılmıştır. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde adayların bazı özelliklerini belirlemeye yönelik cinsiyet, sınıf, ikamet, yakın çevrede fen bilgisi öğretmeni var mı?, anne mesleği, baba mesleği, bu bölümü kaçınıcı girişte kazandınız?, kardeş

sayısı, bu bölümü niye seçtiniz?, sizce bir fen bilgisi öğretmeninde değerlerden hangisi daha çok olmalıdır?, fen bilimleri dersinde değer eğitimi sizce verilmeli midir? gibi değişkenlere yer verilirken; ikinci bölümde adayların değer yargılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan 42 maddeye yer verilmiştir.

Fen bilgisi öğretmen adaylarıyla yüz yüze görüşme yapılarak ölçek için madde havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra Süleyman Demirel Üniversitesi ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesindeki bu alanla ilgili 3 öğretim üyesiyle görüşülerek uzman görüşü alınarak ölçeğe son hali verilmiştir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemek için 120 öğrenciyle ön uygulama yapılmıştır. Ölçeğe yapılan güvenilirlik sonucunda alpha değeri ,89 bulunmuştur. Ölçeğin geçerliliğini belirlemek amacıyla ise faktör analizi yapılmıştır. Analize başlamadan önce ölçeğin faktörleştirmeye uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO ve Bartlett's test sonuçlarına bakılmıştır. Analiz sonucunda KMO (,888) ve Bartlett's değerleri, ölçeğe ait verilerin faktörleştirmeye uygun olduğunu göstermiştir. Faktör analizi sonucunda 42 maddeden oluşan ölçekteki maddelerin, faktör yükleri ,40'ın altında olan 5 madde (7,10,12,15 ve 21. Maddeler) çıkarılmış ve ölçeğe son hali verilmiştir. Faktör analizi gruplara ayırmak amacıyla değil sadece faktör yüklerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargılarını incelemek için yapılan bu araştırmada tutum ölçeğine verilen cevaplar öncelikle "1" Hiçbir Zaman, "2" Kararsızım, "3" Kısmen, "4" Genellikle, "5" Her Zaman şeklinde kodlanmış ve SPSS programına aktarılmıştır. Daha sonra veriler çözümlenirken aritmetik ortalama, frekans, yüzde, faktör yükleri, t testi ve anova istatistik işlemleri kullanılmıştır.

T testi iki ayrı ortalama arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını ortaya çıkarmak için, anova ise daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, öncelikle fen bilgisi öğretmen adaylarının ölçeğe verdikleri cevapların tamamı frekans, yüzde, ortalama ve faktör yükü olarak gösterilmiştir. Daha sonra ise değişkenler, alt problemler açısından incelenerek anlamlı fark olup olmadığı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Ölçek Sonuçları

SN	Önermeler	fy	1: Hiçbir zaman 3: Kısmen 5: Her zaman					2: Kararsızım 4: Genellikle	\bar{X}
			1	2	3	4	5		
1	Anlattığım konu içerik olarak kişisel görüşlerime uymasa bile, programa uygun şekilde anlatırım.	,722	f 13 % 4,3	31 10,3	71 23,7	106 35,3	79 26,3	3,69	
2	Anlattığım konu deneylerle daha iyi anlaşılacaksa, iş yüküm artsa bile deney yaparım.	,631	f - %	10 3,3	18 6,0	100 33,3	172 57,3	4,44	
3	Yaptığım deneyin sonucu beklenenden farklı çıksa da sonucu değiştirmem.	,747	f 57 % 19,0	73 24,3	84 28,0	55 18,3	30 10,0	2,89	
4	Anlattığım konuların doğruluğuna inanırım.	,736	f 3 % 1,0	10 3,3	48 16,0	150 50,0	89 29,7	4,04	
5	Bütün öğrencilere eşit söz hakkı veririm.	,526	f 1 % ,3	9 3,0	12 4,0	94 31,3	184 61,3	4,50	
6	Derse katılmak istemeyen öğrencileri istekli hale getirmeye çalışırım.	,412	f 3 % 1,0	4 1,3	17 5,7	93 31,0	183 61,0	4,49	
7	Dersin düzenini bozan her öğrenciyeye aynı şekilde tepki veririm.	,410	f 18 % 6,0	22 7,3	55 18,3	81 27,0	124 41,3	3,90	
8	Fen bilimleri ile günlük yaşam problemlerini ilişkilendirebilirim.	,424	f 1 % ,3	5 1,7	30 10,0	134 44,7	130 43,3	4,29	
9	Bilim ve teknolojideki yenilikleri takip ederim.	,473	f - %	14 4,7	43 14,3	128 42,7	115 38,3	4,14	
10	Deneylerde yapılandırmacı yaklaşıma	,612	f 1 %	13 4,2	47 15,2	135 43,5	104 33,1	4,09	

	uygun davranırım.		%	,3	4,3	15,7	45,0	34,7	
11	Öğrencileri sorumluluk almaya teşvik ederim.	,594	f	-	6	35	111	148	4,33
			%		2,0	11,7	37,0	49,3	
12	Öğrenciler arasında cinsiyet ayrımı yapmam.	,677	f	8	3	24	50	215	4,53
			%	2,7	1,0	8,0	16,7	71,7	
13	Yaptığım deneyi anlatırım konu anlaşılmadıysa tekrar anlatırım.	,529	f	2	4	25	73	196	4,52
			%	,7	1,3	8,3	24,3	65,3	
14	Bilemediğim bir soruyla karşılaştığımda, bilmediğimi rahatlıkla söylerim.	,794	f	10	25	75	96	94	3,79
			%	3,3	8,3	25,0	32,0	31,3	
15	Öğrenciler soru sorduğunda içtenlikle açıklama yaparım.	,508	f	3	3	23	101	170	4,44
			%	1,0	1,0	7,7	33,7	56,7	
16	Laboratuvar- ders materyal eksikliklerini temin etmek için çabalarım.	,718	f	1	9	26	109	155	4,36
			%	,3	3,0	8,7	36,3	51,7	
17	Doğada yaşayan her canlının yaşam hakkına saygı duyarım.	,678	f	6	7	24	68	195	4,46
			%	2,0	2,3	8,0	22,7	65,0	
18	Doğadaki canlı cansız tüm varlıkların faydalı olduğuna inanırım.	,667	f	2	5	35	92	166	4,38
			%	,7	1,7	11,7	30,7	55,3	
19	Doğadaki tüm varlıkların faydalarından derste bahsederim.	,419	f	-	13	56	114	117	4,11
			%		4,3	18,7	38,0	39,0	
20	Çevre problemine karşı mücadelede aktif rol alırım.	,545	f	6	14	61	116	103	3,98
			%	2,0	4,7	20,3	38,7	34,3	
21	Kitaplardaki tüm bilgileri sorgulamaya çalışırım.	,596	f	9	16	101	108	66	3,68
			%	3,0	5,3	33,7	36,0	22,0	
22	Kitaptaki bilgilerle kendi görüşlerimi kıyaslarım.	,583	f	4	17	65	147	67	3,85
			%	1,3	5,7	21,7	49,0	22,3	
23	Atıkların dönüştürülmesinin milli ekonomiye fayda sağlayacağına inanırım.	,390	f	-	9	38	91	162	4,35
			%		3,0	12,7	30,3	54,0	
24	Ulusal ve küresel çevre sorunlarını bilirim.	,608	f	2	11	80	128	79	3,90
			%	,7	3,7	26,7	42,7	26,3	
25	Ulusal ve küresel çevre sorunlarına çözüm yollarını araştırırım.	,810	f	6	20	79	128	67	3,76
			%	2,0	6,7	26,3	42,7	22,3	
26	Yaşadığım çevrede geri dönüşüm uygulamalarını hayata geçiririm.	,505	f	4	15	71	113	97	3,94
			%	1,3	5,0	23,7	37,7	32,3	
27	Dünyadaki bir çevre probleminin ülkemizi nasıl etkileyebileceğine ilişkin çıkarımda bulunurum.	,524	f	1	14	71	123	91	3,96
			%	,3	4,7	23,7	41,0	30,3	
28	Çevremde bulunan bitki ve hayvanlara saygıyla davranırım.	,543	f	2	7	30	96	165	4,38
			%	,7	2,3	10,0	32,0	55,0	
29	Nesli tükenmekte olan canlıların korunmasına ilişkin öneriler sunarım.	,652	f	9	13	52	108	118	4,04
			%	3,0	4,3	17,3	36,0	39,3	
30	Yenilenebilir enerji kaynaklarının	,607	f	3	9	53	126	109	4,09

	yaygınlaştırılmasının ülke ekonomisine katkılarını bilirim.		%	1,0	3,0	17,7	42,0	36,3	
31	Doğal varlıkların korunması için bireysel ve işbirlikçi çözümler üretirim.	,758	f	4	14	54	140	88	3,98
			%	1,3	4,7	18,0	46,7	29,3	
32	Teknolojiyi kullanırken kendime, topluma ve yasalara karşı sorumlu olduğumu bilirim.	,640	f	3	12	35	108	142	4,24
			%	1,0	4,0	11,7	36,0	47,3	
33	Çevremdekileri olduğu gibi kabul ederim.	,641	f	17	27	41	114	101	3,85
			%	5,7	9,0	13,7	38,0	33,7	
34	Görevimi yerine getirirken kuralların dışına çıkmam.	,591	f	2	13	53	127	105	4,06
			%	,7	4,3	17,7	42,3	35,0	
35	Öğrencileri değerlendirirken tarafsız davranırım.	,666	f	2	2	28	74	194	4,52
			%	,7	,7	9,3	24,7	64,7	
36	Öğretmenlik mesleğini topluma hizmet için kullanırım.	,751	f	2	3	22	99	174	4,46
			%	,7	1,0	7,3	33,0	58,0	
37	Yaptığım işten mutluluk duyarım.	,756	f	2	6	23	81	188	4,49
			%	,7	2,0	7,7	27,0	62,7	

Tablo 2’de fen bilgisi öğretmen adaylarının verdikleri cevaplardan yüksek ortalamaya ön plana çıkan maddelere göz atıldığında;

Ölçeğin 12. maddesinde (Öğrenciler arasında cinsiyet ayrımı yapmam) 4,53 ortalama ile yüksek oranda bu değerlerin kendilerinde bulduklarına inanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının %71,7 (n=215) her zaman, %16,7 (n=50) genellikle, %8,0 (n=24) kısmen, %1,0 (n=3) kararsızım, %2,7 (n=8) hiçbir zaman olduğunu ifade etmişlerdir.

Ölçeğin 13. maddesinde (Yaptığım deneyi anlatırım konu anlaşılmadıysa tekrar anlatırım) de 4,52 ortalama ile yüksek oranda bu değerlerin kendilerinde bulduklarına inanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının %65,3 (n=196) her zaman, %24,3 (n=73) genellikle, %8,3 (n=25) kısmen, %1,3 (n=4) kararsızım, %0,7 (n=2) hiçbir zaman olduğunu ifade etmişlerdir.

Ölçeğin 35. maddesinde (Öğrencileri değerlendirirken tarafsız davranırım) de aynı 13. madde gibi 4,52 ortalama ile yüksek oranda bu değerlerin kendilerinde bulduklarına inanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının %64,7 (n=194) her zaman, %24,7 (n=74) genellikle, %9,3 (n=28) kısmen, %0,7 (n=2) kararsızım, %0,7 (n=2) hiçbir zaman olduğunu ifade etmişlerdir.

Ölçeğin 5. maddesinde (Bütün öğrencilere eşit söz hakkı veririm) ise 4,50 ortalama ile yine yüksek orana yakın bu değerlerin kendilerinde bulduklarına inanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının %61,3 (n=184) her zaman, %31,3 (n=94) genellikle, %4,0 (n=12) kısmen, %3,0 (n=9) kararsızım, %0,3 (n=1) hiçbir zaman olduğunu ifade etmişlerdir.

Ölçeğin 6. maddesinde (Derse katılmak istemeyen öğrencileri istekli hale getirmeye çalışırım) yine 4,49 ortalama ile yüksek bir orana yakın bu değerlerin kendilerinde bulduklarına inanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının %61,0 (n=183) her zaman, %31,0 (n=93) genellikle, %5,7 (n=17) kısmen, %1,3 (n=4) kararsızım, %1,0 (n=3) hiçbir zaman olduğunu ifade etmişlerdir.

Ölçeğin 37. maddesi (Yaptığım işten mutluluk duyarım) de aynı 6.madde gibi 4,49 ortalama ile yüksek bir orana yakındır. Öğretmen adaylarının %62,7 (n=188) her zaman, %27,0 (n=81) genellikle, %7,7 (n=23) kısmen, %2,0 (n=6) kararsızım, %0,7 (n=2) hiçbir zaman olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 2'de fen bilgisi öğretmen adaylarının verdikleri cevaplardan düşük ortalamayla ön plana çıkan maddelere göz atıldığında;

Ölçeğin 14. maddesinde (Bilemediğim bir soruyla karşılaştığımda, bilmediğimi rahatlıkla söylerim) 3,79 ortalama ile düşük oranda bu değerlerin kendilerinde bulduklarına inanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının %31,3 (n=94) her zaman, %32,0 (n=96) genellikle, %25,0 (n=75) kısmen, %8,3 (n=25) kararsızım, %3,3 (n=10) hiçbir zaman olduğunu ifade etmişlerdir.

Ölçeğin 25. maddesinde (Ulusal ve küresel çevre sorunlarına çözüm yollarını araştırırım) 3,76 ortalama ile düşük oranda bu değerlerin kendilerinde bulduklarına inanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının %22,3 (n=67) her zaman, %42,7 (n=128) genellikle, %26,3 (n=79) kısmen, %6,7 (n=20) kararsızım, %2,0 (n=6) hiçbir zaman olduğunu ifade etmişlerdir.

Ölçeğin 1. maddesinde (Anlattığım konu içerik olarak kişisel görüşlerime uymasa bile, programa uygun şekilde anlatırım) 3,69 ortalama ile yine düşük oranda bu değerlerin kendilerinde bulduklarına inanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının %26,3 (n=79) her zaman, %35,3 (n=106) genellikle, %23,7 (n=71) kısmen, %10,3 (n=31) kararsızım, %4,3 (n=13) hiçbir zaman olduğunu ifade etmişlerdir.

Ölçeğin 21. maddesinde (Kitaplardaki tüm bilgileri sorgulamaya çalışırım) 3,68 ortalama ile düşük oranda bu değerlerin kendilerinde bulduklarına inanmaktadırlar. Öğretmen adaylarının %22,0 (n=66) her zaman, %36,0 (n=108) genellikle, %33,7 (n=101) kısmen, %5,3 (n=16) kararsızım, %3,0 (n=9) hiçbir zaman olduğunu ifade etmişlerdir.

Ölçeğin 3. maddesinde (Yaptığım deneyin sonucu beklenenden farklı çıksa da sonucu değiştirmem) 2,89 ortalama ile en düşük oranda bu değerlerin kendilerinde bulduklarına inanmaktadırlar. Bu ortalama diğer maddelere göre bariz oranda düşüklük göstermektedir. Öğretmen adaylarının %10,0 (n=30) her zaman, %18,3 (n=55) genellikle, %28,0 (n=84) kısmen, %24,3 (n=73) kararsızım, %19,0 (n=57) hiçbir zaman olduğunu ifade etmişlerdir.

4.1. Birinci Alt Problem Açısından Bulgular (Cinsiyet açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları değişmekte midir?). Öğretmen adaylarının cinsiyet açısından, değer yargılarını belirlemek amacıyla yapılan t testine ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Cinsiyet Açısından Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	t değeri
Erkek	70	3,99	,53	,003
Kadın	230	4,17	,40	

Tablo 3'te belirtildiği gibi, kadın öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması 4,17, standart sapması 0,40 iken; erkek öğretmen adaylarının ortalaması 3,99, standart sapması 0,53 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise ,003 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark ,05 düzeyinde ($p < 0,05$) anlamlıdır. Diğer bir deyişle, kadın öğretmen adaylarının ölçekteki maddelerin kendinde bulduklarına inanma durumları, erkek öğretmen adaylarına göre daha olumlu düzeydedir. Bu

durum kadın öğretmen adaylarının fen bilimleri dersini işlerken değerlere daha çok dikkat ettiklerini de göstermektedir.

4.2. İkinci Alt Problem Açısından Bulgular (Yakın çevresinde fen bilgisi öğretmeni olup olmaması açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları değişmekte midir?). Öğretmen adaylarının yakın çevresinde fen bilgisi öğretmeni olup olmaması açısından, değer yargılarını belirlemek amacıyla yapılan t testine ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.

“Yakın Çevrede Fen Bilgisi Öğretmeni Var Mı?” Değişkeni Açısından Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	t değeri
Var	20	4,15	,38	,862
Yok	280	4,13	,44	

Tablo 4’te belirtildiği gibi, yakın çevresinde fen bilgisi öğretmeni olan öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması 4,15, standart sapması 0,38 iken; olmayan öğretmen adaylarının ortalaması 4,13, standart sapması 0,44 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise ,862 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark ,05 düzeyinde ($p>0,05$) anlamsızdır. Diğer bir deyişle, ölçekte bulunan maddelere öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar değer eğitimi bağlamında, yakın çevrede fen bilgisi öğretmeni bulunup bulunmamasına göre değişmemektedir.

4.3. Üçüncü Alt Problem Açısından Bulgular (Fen bilimleri dersinde değer eğitiminin verilip verilmemesi açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları değişmekte midir?). Öğretmen adaylarının fen bilimleri dersinde değer eğitiminin verilip verilmemesi açısından, değer yargılarını belirlemek amacıyla yapılan t testine ilişkin bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5.

“Fen bilimleri dersinde değer eğitimi sizce verilmeli midir?” Değişkeni Açısından Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	t değeri
Evet	278	4,15	,41	,003
Hayır	22	3,86	,63	

Tablo 5’te belirtildiği gibi, evet diyen öğretmen adaylarının verdikleri cevapların ortalaması 4,15, standart sapması 0,41 iken; hayır diyen öğretmen adaylarının ortalaması 3,86, standart sapması 0,63 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise ,003 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark ,05 düzeyinde ($p < 0,05$) anlamlıdır. Diğer bir deyişle, evet diyen öğretmen adaylarının ölçekteki maddelerin kendinde bulduklarına inanma durumları, hayır diyen öğretmen adaylarına göre daha olumlu düzeydedir. Bu durum evet diyen öğretmen adaylarının fen bilimleri dersini işlerken değerleri daha çok önemsediklerini gösterebilir.

4.4. Dördüncü Alt Problem Açısından Bulgular (Sınıf düzeyi açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları değişmekte midir?). Öğretmen adaylarının sınıf düzeyi açısından, değer yargılarını belirlemek amacıyla yapılan one-way anova testine ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.

“Okuduğu Sınıf Düzeyi” Değişkenine Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	F	Anlamlı Fark (Tukey HSD)
1.sınıf (1)	54	4,08	,56	,270	YOK
2.sınıf (2)	84	4,14	,42		
3.sınıf (3)	63	4,14	,31		
4.sınıf (4)	99	4,14	,46		

Tablo 6’da belirtildiği gibi, ölçekte belirtilen maddelere fen bilgisi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında; 1. sınıfların ortalaması 4,08, standart sapması 0,56; 2. sınıfların ortalaması 4,14, standart sapması 0,42; 3.sınıfların ortalaması 4,14, standart sapması 0,31; 4. sınıfların ortalaması 4,14, standart sapması 0,46 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan one-way anova testi sonucu ise ,270 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark ,05 düzeyinde, anlamsızdır. Diğer bir deyişle öğretmen adaylarının ölçekteki maddelere verdikleri cevaplar değer eğitimi bağlamında sınıf düzeyine göre farklılık göstermemektedir.

4.5. Beşinci Alt Problem Açısından Bulgular (İkamet ettiği bölge açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları değişmekte midir?). Öğretmen adaylarının ikamet ettiği bölge açısından, değer yargılarını belirlemek amacıyla yapılan one-way anova testine ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

İkamet ettiği bölgeye Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	F	Anlamlı Fark (Tukey HSD)
Akdeniz (1)	150	4,12	,44	1,415	YOK
Ege (2)	73	4,09	,39		
İç Anadolu (3)	45	4,19	,41		
Doğu Anadolu (4)	6	4,11	,31		
Marmara (5)	19	4,27	,35		
Güneydoğu Anadolu (6)	7	3,81	1,05		

Tablo 7’de belirtildiği gibi, ölçekte belirtilen maddelere fen bilgisi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında; Akdeniz bölgesinde ikamet edenlerin ortalaması 4,12, standart sapması 0,44; Ege bölgesinde ikamet edenlerin ortalaması 4,09, standart sapması 0,39; İç Anadolu bölgesinde ikamet edenlerin ortalaması 4,19, standart sapması 0,41; Doğu Anadolu bölgesinde ikamet edenlerin ortalaması 4,11, standart sapması 0,31; Marmara bölgesinde ikamet edenlerin

ortalaması 4,27, standart sapması 0,35; Güneydoğu Anadolu bölgesinde ikamet edenlerin ortalaması 3,81, standart sapması 1,05 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan one-way anova testi sonucu ise, 1,415 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark ,05 düzeyinde, anlamsızdır. Diğer bir deyişle öğretmen adaylarının ölçekteki maddelere verdikleri cevaplar değer eğitimi bağlamında ikamet ettiği bölgeye göre farklılık göstermemektedir.

4.6. Altıncı Alt Problem Açısından Bulgular (Anne mesleği açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları değişmekte midir?). Öğretmen adaylarının anne mesleği açısından, değer yargılarını belirlemek amacıyla yapılan one-way anova testine ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

Anne Mesleğine Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	F	Anlamlı Fark (Tukey HSD)
Ev hanımı	(1) 261	4,12	,43	1,186	YOK
Memur	(2) 16	4,02	,52		
İşçi	(3) 17	4,22	,45		
Esnaf	(4) 3	4,58	,57		
Serbest meslek	(5) 3	4,10	,46		

Tablo 8’de belirtildiği gibi, ölçekte belirtilen maddelere fen bilgisi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında; anne mesleği ev hanımı olanların ortalaması 4,12, standart sapması 0,43; anne mesleği memur olanların ortalaması 4,02, standart sapması 0,52; anne mesleği işçi olanların ortalaması 4,22, standart sapması 0,45; anne mesleği esnaf olanların ortalaması 4,58, standart sapması 0,57; anne mesleği serbest meslek olanların ortalaması 4,10, standart sapması 0,46 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan one-way anova testi sonucu ise, 1,186 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark ,05 düzeyinde,

anlamsızdır. Diğer bir deyişle öğretmen adaylarının ölçekteki maddelere verdikleri cevaplar değer eğitimi bağlamında anne mesleğine göre farklılık göstermemektedir.

4.7. Yedinci Alt Problem Açısından Bulgular (Baba mesleği açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları değişmekte midir?). Öğretmen adaylarının baba mesleği açısından, değer yargılarını belirlemek amacıyla yapılan one-way anova testine ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9.

Baba Mesleğine Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

		N	\bar{X}	S.S	F	Anlamlı Fark (Tukey HSD)
Memur	(1)	52	4,09	,47	3,175	YOK
İşçi	(2)	117	4,22	,40		
Esnaf	(3)	43	4,10	,32		
Serbest meslek	(4)	88	4,04	,49		

Tablo 9’da belirtildiği gibi, ölçekte belirtilen maddelere fen bilgisi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında; baba mesleği memur olanların ortalaması 4,09, standart sapması 0,47; baba mesleği işçi olanların ortalaması 4,22, standart sapması 0,40; baba mesleği esnaf olanların ortalaması 4,10, standart sapması 0,32; baba mesleği serbest meslek olanların ortalaması 4,04, standart sapması 0,49 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan one-way anova testi sonucu ise, 3,175 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark ,05 düzeyinde, anlamsızdır. Diğer bir deyişle öğretmen adaylarının ölçekteki maddelere verdikleri cevaplar değer eğitimi bağlamında baba mesleğine göre farklılık göstermemektedir.

4.8. Sekizinci Alt Problem Açısından Bulgular (Bu bölümü kaçınıcı girişte kazandığı açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları değişmekte midir?). Öğretmen adaylarının bu bölümü kaçınıcı girişte kazandığı açısından, değer yargılarını belirlemek amacıyla yapılan one-way anova testine ilişkin bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10.

Bu Bölümü Kaçınıcı Girişte Kazandıklarına Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	F	Anlamlı Fark (Tukey HSD)
1. girişimde	207	4,14	,44	,276	YOK
2. girişimde	87	4,09	,44		
3. girişimde	4	4,20	,47		
4. girişimde	2	4,13	,00		

Tablo 10’da belirtildiğı gibi, ölçekte belirtilen maddelere fen bilgisi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında; 1. girişte kazananların ortalaması 4,14, standart sapması 0,44; 2. girişte kazananların ortalaması 4,09, standart sapması 0,44; 3. girişte kazananların ortalaması 4,20, standart sapması 0,47; 5. girişte kazananların ortalaması 4,13, standart sapması 0,00 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan one-way anova testi sonucu ise ,276 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark ,05 düzeyinde, anlamsızdır. Diğer bir deyişle öğretmen adaylarının ölçekteki maddelere verdikleri cevaplar değer eğitimi bağlamında bu bölümü kaçınıcı girişte kazandıklarına göre farklılık göstermemektedir.

4.9. Dokuzuncu Alt Problem Açısından Bulgular (Kardeş sayısı açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları değişmekte midir?). Öğretmen adaylarının kardeş sayısı açısından, değer yargılarını belirlemek amacıyla yapılan one-way anova testine ilişkin bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Kardeş Sayısına Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	F	Anlamlı Fark (Tukey HSD)
1 kardeş	104	4,20	,41	2,524	YOK
2 kardeş	91	4,11	,43		
3 kardeş	55	4,17	,35		
4 kardeş	26	3,95	,46		
5 ve üstü kardeş	24	4,00	,64		

Tablo 11’de belirtildiği gibi, ölçekte belirtilen maddelere fen bilgisi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında; 1 kardeşi olanların ortalaması 4,20, standart sapması 0,41; 2 kardeşi olanların ortalaması 4,11, standart sapması 0,43; 3 kardeşi olanların ortalaması 4,17, standart sapması 0,35; 4 kardeşi olanların ortalaması 3,95, standart sapması 0,46; 5 ve daha fazla kardeşi olanların ortalaması 4,00, standart sapması 0,64 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan one-way anova testi sonucu ise, 2,524 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark ,05 düzeyinde, anlamsızdır. Diğer bir deyişle öğretmen adaylarının ölçekteki maddelere verdikleri cevaplar değer eğitimi bağlamında kardeş sayısına göre farklılık göstermemektedir.

4.10. Onuncu Alt Problem Açısından Bulgular (Bu bölümü niye seçtikleri açısından, Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Değer Yargıları değişmekte midir?). Öğretmen adaylarının bu bölümü niye seçtikleri açısından, değer yargılarını belirlemek amacıyla yapılan one-way anova testine ilişkin bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.

Bu Bölümü Niye Seçtiklerine Bağlı Olarak Öğretmen Adaylarının Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	F	Anlamlı Fark (Tukey HSD)
Puanım bu bölüme yettiği için	112	4,15	,44		
Memleketime yakın olduğu için	19	3,79	,44	3,283	YOK
Aileden ayrı kalmak için	2	3,70	,07		
Sevdiğim için	101	4,19	,47		
Herhangi bir neden için değil	41	4,07	,40		
Boşta kalmamak için	25	4,17	,25		

Tablo 12’de belirtildiği gibi, ölçekte belirtilen maddelere fen bilgisi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında; puanım bu bölüme yettiği için diyenlerin ortalaması 4,15, standart sapması 0,44; memleketime yakın olduğu için diyenlerin ortalaması 3,79, standart sapması 0,44; aileden ayrı kalmak için diyenlerin ortalaması 3,70, standart sapması 0,07; sevdiğim için diyenlerin ortalaması 4,19, standart sapması 0,47; herhangi bir neden için değil diyenlerin ortalaması 4,07, standart sapması 0,40; boşta kalmamak için diyenlerin ortalaması 4,17, standart sapması 0,25 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan one-way anova testi sonucu ise, 3,283 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark ,05 düzeyinde, anlamsızdır. Diğer bir deyişle öğretmen adaylarının ölçekteki maddelere verdikleri cevaplar değer eğitimi bağlamında bu bölümü niye seçtiklerine göre farklılık göstermemektedir.

4.11. Onbirinci Alt Problem Açısından Bulgular (Bir Fen Bilgisi Öğretmen Adayında daha çok hangi değerın olması gerektiği açısından, Değer Yargıları değişmekte midir?). Öğretmen adaylarının bir fen bilgisi öğretmen adayında daha çok hangi değerın olması gerektiği açısından, değer yargılarını belirlemek amacıyla yapılan one-way anova testine ilişkin bulgular Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13.

Bir Fen Bilgisi Öğretmen Adayında Daha Çok Hangi Değerın Olması Gerektiği Açısından Verdikleri Cevaplara Göre Ortalamalar Arası Fark Tablosu

	N	\bar{X}	S.S	F	Anlamlı Fark (Tukey HSD)
Sabır (3)	28	4,14	,29	1,725	YOK
Sevgi (5)	11	4,27	,25		
Diğer değerler (9)	58	4,08	,42		
Vicdan (11)	17	4,27	,41		
Adalet (12)	14	4,18	,44		
Sorumluluk (13)	40	4,10	,40		
Bilimsellik (15)	122	4,09	,50		
Etik (16)	10	4,50	,34		

Tablo 13'te belirtildiği gibi, ölçekte belirtilen maddelere fen bilgisi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında; sabır diyenlerin ortalaması 4,14, standart sapması 0,29; sevgi diyenlerin ortalaması 4,27, standart sapması 0,25; diğer değerler diyenlerin ortalaması 4,08, standart sapması 0,42; vicdan diyenlerin ortalaması 4,27, standart sapması 0,41; adalet diyenlerin ortalaması 4,18, standart sapması 0,44; sorumluluk diyenlerin ortalaması 4,10, standart sapması 0,40; bilimsellik diyenlerin ortalaması 4,09, standart sapması 0,50; etik diyenlerin ortalaması 4,50, standart sapması 0,34 olarak hesaplanmıştır.

Ortalama puanlara uygulanan one-way anova testi sonucu ise, 1,725 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark ,05 düzeyinde, anlamsızdır. Diğer bir deyişle öğretmen adaylarının ölçekteki maddelere verdikleri cevaplar, değer eğitimi bağlamında fen bilgisi öğretmeninde en çok bulunması gereken değer açısından bariz bir farklılık göstermemektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargılarını belirlemek amacıyla geliştirilen tutum ölçeğinden elde edilen veriler analiz edildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

5.1. Sonuç ve Tartışma

Fen bilgisi öğretmen adayları, araştırmacı tarafından hazırlanan ölçekteki 37 maddeye genellikle olumlu düzeyde cevap vermişlerdir. Diğer bir deyişle ölçekteki değerleri, kendilerinde barındırdıklarına inandıkları görülmüştür. Altunay ve Yalçinkaya'nın (2011) yaptığı araştırmada da bu sonuçlara benzer bulgulara rastlanmıştır. Ancak Balay ve Kaya (2014)'nin çalışmasında ise öğretmen adaylarının değer yargılarının farklılaştığına yönelik sonuçlar elde edilmiştir. Bu durum değerlerin zaman içinde geçirilen yaşantılara bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir.

Ortalamaya bakıldığında ise beşli likert tipi ölçeğe göre 4,13 gibi yükseğe yakın bir değer bulunmuştur. Bu ortalama “genellikle” aralığına denk gelmektedir. Kısacası “her zaman” olmasa da genellikle fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargılarını bünyelerinde bulundurduklarını söyleyebiliriz.

Bir kişinin özellikle de öğretmen adayının bir değerini kendinde olduğunu düşünmesi, ileride öğrencilerine bu değeri aktarmada önemli bir yordayıcıdır. İlköğretim branş öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri ile ilgili çalışmada Gürgil, Er, ve Özmen(2012); öğretmenler değerler eğitimi yaparken en fazla rol-model yaklaşımını ardından ahlak yargısı yaklaşımını sonrasında değerini açıklamayı içeren yaklaşımı kullandıkları görülmektedir. Değer analizi yaklaşımı çağdaş olmasına rağmen oldukça az kullanıldığı görülmektedir.

Çengelci (2010) yapmış olduğu gözlemlerde, bir öğretmenin değer eğitiminde öğrencilerine model olmak için çalıştığını, değerler mevzusunda örnek olan öğrencilerini başka öğrencilerine örnek olarak gösterdiğinin sonucuna ulaşmıştır.

Meydan ve Bahçe (2010), Fidan (2009)'ın yaptıkları çalışmalarda öğretmenler değerler eğitimi sırasında öğrencilerine örnek olmaları gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Nitekim kendi bünyesinde bu değeri bulundurmayan bir öğretmen adayının öğrencilere değerleri aktarma konusunda etkili olamayacağını düşünebiliriz. Ayrıca şunu da ifade etmek gerekir ki insan çevresel faktörlerden çok etkilenebilen canlıdır. Şu anda bu değerlerin kendinde olduğunu düşünen birisi ileride bu değerleri olumlu yönde ilerletebileceği gibi olumsuz yönde de kullanabilir. Bir nevi değerler uzun sürede kazanılan duygular olsa da bazı çevresel faktörlerden ötürü zamanla toplumsal erozyona dönüşebilir.

Fen bilgisi öğretmen adaylarının kendilerinde olumlu değerlerin olduğuna inanmaları, öğretmenlik hayatına başladıklarında öğrencilerine o değerleri yansıtılabileceği gibi bir anlama gelse de zamanla bu değerleri öğretmenin kendisi de kaybedebilir. Bu durum bizi değer öğretimi yaparken içinde bulunulan zaman diliminin etkili olabileceğine götürmektedir. Hatta ölçeği uygularken bile kişinin içinde bulunduğu durum, ölçekteki belirtilen değer yargılarını kendinde bulundurup bulundurmaması noktasında etkileyebilir.

Örneğin ölçeğin sadece 3. maddesine “*Yaptığım deneyin sonucu beklenenden farklı çıksa da sonucu değiştirmem.*” öğretmen adayları son derece düşük cevaplar vermiştir. Ölçeğin diğer maddeleri bariz bir şekilde yüksek çıkarken, bu maddenin oldukça düşük çıkması ilginçtir. Öğretmenlik meslek olarak sadece bazı bilgileri aktarmayı kapsamanın ötesinde bir süreç, genç nesile değerleri kazandırmayı da amaçlayan bir meslek konumundadır (Toprakçı, Bozpolat ve Buldur, 2010; Şentürk, 2009).

Öğretmen mesleği konusunda yetkinliğini sağlamış kendisini mesleği konusunda geliştirmiş, yapmakta olduğu kutlu mesleğin çok fazla sorumluluğu olduğunun farkında olmalıdır (Yaman, Mermer ve Mutlugil, 2009; Şentürk, 2009; Pelit ve Güçer, 2006; Gözütok, 1999).

Aydın'ın (2003) öğretmenin mesleğiyle ilgili belirlediği değerler referans alındığında dürüstlük değeri öne çıkmaktadır. Özdemir ve Sezgin'in (2011), Aktepe ve Yel (2009), Altunay ve Yalçınkaya'nın (2011) yapmış oldukları araştırmalar sonucunda varmış oldukları sonuç bu bulguyu destekler niteliktedir.

Kişinin karşılaşılabileceği olağanüstü durumlar, bazen kendini bile zor durumlara düşürebilir. Nitekim normalde kendini dürüst bilen veya dürüstlük değerini kendinde

taşıdığına inanan bir öğretmen adayı bilimsel gerçeklere ve toplumsal baskılara ters düşmemek adına deneyin sonuçlarını değiştirebileceğine inanmaktadır. Bu durum aslında kişinin ya kendini yeterince tanımadığını ya da dışsal uyarıcılar ağır bastığında kişiliğini istediği şekilde dönüştürebileceğini göstermektedir. Balay ve Kaya'nın (2014) çalışmalarında eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının ahlaki değer yönelimleri dürüstlük boyutunda algıları orta düzeyde çıkmıştır. Dürüstlük değeri ve güven değeri insan etkisinin ağırlıkta olduğu eğitim örgütlerinde en çok aranan değerlerin ilk sırasında yer almaktadır.

Dürüstlük, öğretmende sağlam bir karakterin bulunmasını; değerlerine, sözlerine ve eylemlerine karşı tutarlı davranmasını, öğrencileri için alınacak bir rol model ve sonuç olarak güven duyulan bir kişi konumunda olmasını sağlar (Schermerhon, Hunt ve Osborn, 2000; Arslan ve Çelik, 2009).

Başka bir açıdan bilgi ve beceriler daha kolay gözlemlenebilir ve ölçülürken, değerleri ölçmek, yorumlamak, yordamak ve değerlendirmek oldukça zor bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısacası, değer eğitimi uzun yıllar süren ve davranışlara yansımaları zor olan bir durumdur. Bulut'un (2012) da belirttiği gibi değerler hayata karşı bakış açısında ve amaçlarda belirleyici bir rol oynar, öğrencinin yaşantı sürecinde oldukça fazla etkisinin olduğuna rastlanmaktadır.

Ancak bazı yaşanan olaylar ve genel geçer bilgiler, insanın sahip olduğu değer yargılarının zor durumlarda değişebileceğine veya etkilenebileceğine işaret etmektedir. Bahsedilen durum, Yazar (2010)'ın belirttiği üzere kitle iletişim araçlarının şiddet ve saldırıdan bahseden yayınları okulda verilmek istenen değer eğitimine olumsuz etki ettiği görüşüyle örtüşmektedir.

Ölçekteki değişkenlere bakıldığında ise diğer bir sonuç olarak karşımıza şunlar çıkmıştır: Sınıf, ikamet ettiği bölge, yakın çevrede fen bilgisi öğretmeni olup olmaması, anne ve baba mesleği, bölümü kaçınıcı girişte kazandığı, kardeş sayısı, bu bölümü niye seçtiği, bir fen bilgisi öğretmeninde en çok hangi değer olması gerektiği açısından fen bilgisi öğretmen adaylarının değer yargıları değişmemektedir. Çoşkun ve Yıldırım (2009) araştırmalarında anne ve babanın eğitim düzeylerinin, yaşanan yerin değer tercihlerine anlamlı bir fark olarak yansımadağı sonucuna ulaşmışlardır.

Aydın'a (2003) göre yaşanan yer, baba eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi açısından anlamlı farklar elde edilmiştir. Ancak cinsiyet ve fen bilgisi dersinde değer eğitimi verilmesi noktasında farklılıklar oluşmuştur. Cinsiyet açısından kızların değer yargıları erkeklere göre daha olumlu çıkmıştır. Altunay ve Yalçınkaya (2011)'nin yaptıkları öğretmen adaylarının bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi konulu araştırmada, öğretmen adaylarının cinsiyet açısından benimsemiş oldukları değerler karşılaştırıldığında, kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre tüm değer boyutlarına daha fazla önem verdikleri görülmektedir.

Dilmaç, Bozgeyikli ve Çıkkılı (2008)'nin yaptığı öğretmen adaylarının değer algıları ile ilgili çalışmada da güç değeri, evrensellik ve özyönelim değeri bakımından cinsiyetler arasında fark bulunmuştur. Kaya, Küçüktağ ve Canpolat (2010)'ın yapmış oldukları çalışmada da kadın öğretmen adayların erkek öğretmen adaylara nazaran manevi değerleri daha çok kabullendikleri bulgusu bir anlamda araştırma bulgularıyla paralellik gösterdiği söylenebilir.

Özmen, Er ve Gürgil (2012), Arslan ve Yaşar (2007)'nin araştırmalarında da öğretmenler arasında değerler ve değerler eğitimiyle ilgili fikirleri cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir fark olmadığı sonucunu elde etmişlerdir.

Özkul'un (2007) çalışmasında cinsiyetler arasında değerler açısından ciddi farklılıklar görülmemektedir. Sarı'nın (2005)'in öğretmen adaylarının değer tercihleri çalışmasında, erkek öğretmen adayları tüm değer alanlarında bayan öğretmen adaylarından daha yüksek puan almışlardır. Bacanlı (2002), Saraçoğlu, Evin ve Varol'un (2004) yaptıkları araştırmalarda erkek öğretmen adaylarının değer puan ortalamaları bayan öğretmen adaylarınınkinden daha yüksektir. Kızların ölçekteki değerlere verdikleri cevapların ortalamasının daha yüksek olması kızların erkeklere göre daha hassas, duyarlı, ince ve detaylara daha çok dikkat ettiklerini gösterebilir.

Yine fen bilgisi dersinde değer eğitimi verilmesinin iyi olacağını düşünen öğretmen adaylarının değer yargıları ortalaması, verilmesin diyenlere göre daha olumlu çıkmıştır. Bu durum gerek öğretmenin gerekse öğrencilerin deney yaparken bile bazı değerleri işin içine katarsa, o değerın dersle daha iyi bütünleşeceğine olan inancını göstermektedir. Öğretmenler, öğrencilere ders işlerken bir taraftan da değerleri

verebilirse öğrencilerin bu değerleri benimsemesi ve davranışlarına dönüştürmesi daha kolay olacaktır. Bu bulgu, Dilmaç, Kulaksızoğlu ve Ekşi (2007)'nin araştırma bulgularını desteklemektedir. Değerleri kendi bünyesinde bulduran bir öğretmen, bilerek veya bilmeyerek bu değerleri öğrencilerine kazandıracaktır. Özmen, Er ve Gürgil (2012)'e göre; öğretmenler çoğunlukla değer ve değer eğitimi ilişkin görüşleri olumlu olduğunun görüşündedirler.

Değer eğitimi sadece o değeri kazandırmak için uğraşılan veya öğretilmeye çalışılan bir durum değildir. Hayatın her aşamasında içe içe geçmiş ve bütünleşmiş bir yapısı vardır. O yüzden gerek disiplinler arası bir yaklaşım sergileyerek gerek mevcut dersin etkinliklerini yaparken bu değerleri öğrencilere kazandırmak son derece önemlidir. Acat ve Aslan (2011)'nin ifadesiyle, “Türk Milli Eğitim Sistemi temel değerlere sahip ve karakter sahibi bireylerin yetiştirilmesini amaçlamaktadır”. Sonucun bu şekilde çıkması, yani değer eğitimi verilsin diyen öğretmen adaylarının değer yargılarının yüksek olması, ders işlerken bu öğretmenlerin bir taraftan da değer eğitimi yapacağı anlamına gelmektedir. Bu öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda şu genel sonuca da ulaşabiliriz. Kişinin bir şeylerle uğraşması, ona zaman ayırması, kişinin bir müddet sonra ondan etkilenebileceği kanısını doğurmaktadır. Diğer bir bakış açısıyla hisler duyguları, duygular düşünceleri, düşünceler de davranışları doğurur.

Sonuç olarak bu araştırma göstermiştir ki fen bilgisi öğretmen adayları kendilerinde olumlu değerlerin olduğunu düşünmekte ve kadınların yapısı itibariyle değerleri kendi bünyelerinde buldurma düzeyi erkeklere göre daha yüksektir. Ayrıca fen bilimleri dersi de değer eğitiminin öğrencilere verilebileceği uygun bir ders olmakla birlikte, bu derste değerlerle ilgili yapılacak aktivitelerin kişileri olumlu yönde etkileyebileceğini düşünebiliriz.

5.2. Öneriler

1) Fen bilgisi öğretmen adaylarının değerlere ilişkin görüş ortalamaları “genellikle” aralığına denk gelmektedir. Bu durum olumlu olmasına karşın “her zaman” düzeyinde olmamasının sebepleri incelenebilir. Bu bağlamda gözlemler ve görüşmeler vasıtasıyla bilgi toplanıp ele alınan konuda derin bir inceleme yapılabilir.

2) Yapılan araştırmanın sonucu olarak; fen bilgisi öğretmen adayları arasında değer yargılarının cinsiyet yönünden anlamlı bir farklılık gösterdiği, öğretmen adayları arasında kadınların erkeklere göre değer boyutlarına daha fazla önem verdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Yapılacak olan yeni araştırmalar veya benzer araştırmalarda, öğretmen adayları arasında erkeklerin değerlere önem verme boyutunda kadınlara nazaran daha olumsuz olmalarının nedenleri incelenebilir, bunun yanında eğitim-öğretim süreci içerisinde bunlara dikkat edilmesi sağlanabilir.

3) Fen bilimleri dersinde değerlerle ilgili yapılacak aktiviteler kişilere olumlu yönde etki sağlayacağına inanılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Acat, M., B. ve Aslan, M. (2011). Okulların karakter eğitimi yetkinliği ölçeği (OKEYÖ). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21), 7-27.
- Ahtee, M. ve Johnston, J. (2006). Primary student teachers' ideas about teaching a physics topic. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 50(2), 207-219.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akbaş, O. (2009). İlköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 403-414.
- Akkaya, N. (2013). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Değer Tercihleri (DEU. Buca Eğt. Fak. Örneği). *Turkish Journal of Social Research/Turkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(2).
- Aktepe, V. ve Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607-622.
- Allchin, D. (1999). Values in science: An educational perspective. *Science ve Education*, 8, 1-12
- Altunay, E. ve Yalçınkaya, M. (2011). Öğretmen adaylarının bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(1), 5-28.
- Aran, Ö. C. ve Demirel, Ö. (2013). Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Electronic Journal of Social Sciences*, 12(46), 151- 168.
- Arslan, Y., Çelik Z. , Çelik E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 113-124.

- Arslan, Z. Ş., ve Yaşar, F. T. (2007). Yükselen değer kavramı üzerine eleştirel bir yaklaşım. *Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi*, 1(1), 8-11.
- Aslan, M. (2011). *İlköğretimde karakter eğitimi ve öğrencilere kazandırılması gereken değerler* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ateş, F. (2014). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir çalışma* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ayas, A., Çepni, S., Akdeniz, A.R., Development of the Turkish secondary science curriculum. *Science Education*. 1993, 77(4), 433-440.
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 121-144.
- Aydın, M. Z. (2003). *Ahlak öğretiminde örnek olay incelemesi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydın, M. Z. ve Akyol, Ş. (2012). *Okulda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bacanlı, H. (2002). *Psikolojik kavram analizleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Balay, R. ve Kaya, A. (2014). Eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının ahlaki değer yönelimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28), 7-45.
- Balcı, A. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma* (6.Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Ball, D. L. ve Forzani, F. M. (2009). "The work of teaching and the challenge for teacher education", *Journal of Teacher Education*, 60(5), 497-511.
- Başaran, İ. E. (1992). *Yönetimde insan ilişkileri*. Ankara: Gül Yayınevi.

- Bates, R and Hatcher, T.(2002). “*Value priorities of hrd scholars and practionars*”, *academy of human resource devolopment conferance proceedings*, Ericed.
- Beldağ, A. (2016). Values education research trends in turkey: *A content analysis*, *Journal of Education and Training Studies*, 4(5), 101-112.
- Berkowitz, M. W. (2011). What works in values education. *International Journal of Educational Research*, 50(3), 153-158.
- Berkowitz, M. W.ve Bier, M.C. (2005). What works in character education. *Journal of Research in Character Education*, 5(1), 29–48.
- Biçer, S. (2013). *Değerler eğitimi açısından Mehmet Akif Ersoy’a ait “Safahat” adlı eserin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bozkuş, K., İ. (2016). *Öğretmen adaylarına göre etkili öğretmen nitelikleri*. 8. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale, Türkiye.
- Bullough Jr, R. V. (2011). Hope, happiness, teaching, and learning. *In New Understandings of Teacher's Work* (pp. 15-30). Springer Netherlands.
- Bulut, S. (2011). *Atasözlerinin değerler eğitimindeki yeri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bulut, S. S. (2012). Gazi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(3), 216-238.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canpolat, E., Kaya, M. ve Küçüktağ, İ. (2010). “*Öğretmen adaylarının değer algısı*”, 9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (20-22 Mayıs 2010), Elazığ, 1123-1126.

- Chowdhury, M. (2016). Emphasizing morals, values, ethics, and character education in science education and science teaching. *Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 1-16.
- Cooper, B. (2010). "In search of profound empathy in learning relationships: understanding the mathematics of moral learning environments", *Journal of Moral Education*. 39(1), 79-99.
- Coşkun, Y., ve Yıldırım, A. (2009). Üniversite öğrencilerinin değer düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(6), 311-328.
- Creemers, B., Kyriakides, L. ve Antoniou, P. (2013). *Teacher professional development for improving quality of teaching*. Dordrecht: Springer.
- Çakıcı, Y., ve Girgin, E. (2012). İlköğretim II. kademe fen ve teknoloji ders kitaplarındaki ünite sonu değerlendirme sorularının incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 87-110.
- Çaycı, B. (2007). *Kavram öğreniminde kavramsal değişim yaklaşımının etkililiğinin incelenmesi* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çelik, H., Çamlıbel, D., Duygu, E. (2016). Öğretmen adaylarının fen bilgisi laboratuvarında karşılaşılan değerlere yönelik görüşleri. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2). Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/kusbd/issue/25163/265824>
- Çelikkaya, H. (1995). *Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi*, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Çengelci, T. (2010). "İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması" (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Çengelci, T., Hancı, B., ve Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 33- 56.
- Çepni, S., Ayas, A., Johnson, D., ve Turgut, M. F. (1997). *Fizik öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- Dereli- İman, E. (2014). Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal gelişimine etkisi: Sosyal beceri, psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 249-268.
- Diener, E., Oishi, S. ve Lucas, R. E. (2009). 17 Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. *Oxford handbook of positive psychology*, 187, 65-74.
- Dilmaç, B., Bozgeyikli, H. ve Çıkılı, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi* 6(16), 69-91.
- Dilmaç, B., Deniz, M., ve Deniz, M. E. (2009). Üniversite öğrencilerinin öz-anlayışları ile değer tercihlerinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 9-24.
- Dilmaç, B., Kulaksızoğlu, A. ve Ekşi, H. (2007). Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7 (3), 1221-1261.
- Dindar, H., ve Demir, M. (2006). Beşinci sınıf öğretmenlerinin fen bilgisi dersi sınav sorularının Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(3).

- Doğanay, A. (2006). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi, C. Öztürk (Ed.). *Değerler eğitimi*. (ss.255-286). Ankara. Pegem A Yayınları.
- Doğanay, A. (2007). “Değerler eğitimi” hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım. (Edt. Öztürk C.). 255-286. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dönmez, B. ve Cömert, M. (2007). İlköğretim okulu öğretmenlerinin değer sistemleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(14), 29-59.
- Dönmez, C. ve Yazıcı, K. (2008). *T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ekiz, D. (2003). Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş. *Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekşi, H ve Katılmış, A. (2011). *Karakter eğitimi el kitabı*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ellis, A. K. (2007). *Teaching and learning elementary social studies*. Boston: Pearson.
- Fidan, N. K. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2(2).
- Garcia, J and Michaelis, J. U. (2001). *Social studies for children: A guide to basic instruction*. Boston: Allyn and Bacon.
- Gözütok, D. (1999). Öğretmenlerin etik davranışları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 32(1), 83-99.
- Gündüz, M. (2014). *İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde “sorumluluk” değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretiminin akademik başarı ve tutuma etkisi* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gündüz, M. (2016). Classifying values by categories. *Journal of Education and Training Studies*, 4(10), 212-220.

- Gündüz, M. (2016). Determining categorically the values to teach the children in social studies lesson, *International Online Journal of Primary Education (IOJPE)*, 5(1), 20-30.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*, Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yay. No:8
- Gürhan, E. ve Çiftçi, S. (2017). İlkokullarda uygulanan değerler eğitimi uygulamalarının yönetici ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (Konya-Selçuklu örneği). *Inesjournal Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(13), 230-246.
- Halstead J. M., ve Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30, 169-202.
- Halstead, J. M., ve Taylor, J. T. (1996). *Values in education and education in values*. London: Falmer Press.
- Hines, A. (2008). Global trends in culture, infrastructure and values. *Futurist*, 42(5), 18-23.
- Horn, R. A. (2003). Developing a critical awareness of the hidden curriculum through media literacy. *The Clearing House*, 76(6), 298-300.
- Inayatullah, A., ve Jehangir, P. (2012). Teacher's job performance: The role of motivation. *Abasyn Journal of Social Science*, 5(2), s. 78-99.
- Izgar, G. ve Beyhan, Ö. (2015). Değerler eğitimi programının ilköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerinin demokratik tutum ve davranışlarına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 439- 470.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2004). *İnsan ve insanlar*. Erim Yayınevi, İstanbul.

- Karasu, M. ve Aktepe, V. (2009). *Öğretmenlerin değerler eğitimine bakış açıları*. 8.UlusalSınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir. 21-23 Mayıs, S.397-413.
- Kaya, A., Çepni, S. ve Küçük, M. (2004). "Fizik Öğretmenlerinin Laboratuvarlara Yönelik Hizmet İçi İhtiyaçları İçin Bir Program Geliştirme Çalışması". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 41-56.
- Kaymakcan, R. ve Meydan H. (2014). *Ahlak değerler ve eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Kolaç, E. ve Karadağ, R. (2012). "Türkçe öğretmen adaylarının "Değer" kavramına yükledikleri anlamlar ve değer sıralamaları". *İlköğretim Online*, 11(3), 762-777.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Bökeoğlu, Ö. Ç. (2006). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Kuçuradi, J. (1995). *Felsefi açıdan eğitim ve Türkiye'de eğitim*. İstanbul. 17-18 Kasım, 1995.
- Kunduroğlu, T. ve Babadoğan, C. (2010). The effectiveness of 'values education' program integrated with the 4th grade science and technology instructional program. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 1287-1292.
- Kurtulan, I. (2007). *Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik değerler açısından kendilerini değerlendirmeleri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kuş, D. (2009). *İlköğretim programlarının, örtük programın ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiğinin 8. sınıf ilköğretim öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kuşdil, M. E ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerinin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 45, 59-76.

- Léna, P. (2012). Education in science: its values and the role of the scientific community. *Rendiconti Lincei*, 23(1), 13-16.
- Lickona, T. (1992). *Educating for character (How our schools can teach respect and responsibility)*. New York: Bantam Books.
- Lovat, T. (2011). Values education and holistic learning: Updated research perspectives. *International Journal of Educational Research*, 50, 148–152.
- Meydan, A. ve Bahçe, A. (2010). “Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi”. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 20-37.
- Meydan, H. (2012). *İlköğretim okullarında değerler ve karakter eğitimi* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Fen bilimleri dersi öğretim programı (3.4.5.6.7 ve 8.Sınıf) tanıtım sunusu*. https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/09163104_Fen_Bilimleri_Dersi_Öğretim_Programı_Karşılaştırmalar adresinden edinilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Fen bilimleri dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Basım Evi.
- Moğul, S. (2012). *Mehmet Akif Ersoy’un Safahat isimli eserinin Türkçe eğitimi ve değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Nair, N., & G. Mukherjee, Teaching English : Going beyond; Imparting Values in an ELT Classroom, *International Journal of Engineering Technology Science and Research, IJETSR, IJETSR, www.ijetsr.com,ISSN 2394 – 3386, 4(9),* September 2017.

- Neslitürk, S., Özkal, N., ve S., Dal (2015). 5-6 Yaş çocuklarının değer kazanım süreçlerine anne değerler eğitimi programının etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3).
- Oğuz, E. (2012). *Öğretmen adaylarının değerler ve değerler eğitimine ilişkin görüşleri*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB)-Değerler Eğitimi Sempozyumu Ek Özel Sayısı, 12(2), 1309-1325.
- Oladipo, S. E. (2009). "Moral Education of the Child: Whose responsibility?" *J Soc Sci*, 20(2), 149-156.
- Özdemir, S. ve Sezgin, F. (2011). Öğretmen adaylarının bireysel ve örgütsel değerler ile öğrencilerde görmek istedikleri değerlere ilişkin önem sırası algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8.
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: Yeni Doğu Matbaası.
- Özkul, A. S. (2007). *Yaşam ve çalışma değerlerini etkileyen faktörler, S.D.Ü. öğrencileri üzerine bir çalışma* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özmen, C, Er, H. ve Gürgil, F. (2012). İlköğretim branş öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 297-311.
- Öztürk, D. ve Dilmaç, O. (2016). Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 224-237.
- Parlar, H., Cansoy, R. (2016). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bir yordayıcısı olarak bireysel değerler. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 44(44), 125-142. DOI: 10.15285/maruaeabd.286490
- Pelit, E., Güçer, E. (2006). "Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ve öğretmenleri etik dışı davranışa yönelten faktörlere ilişkin algılamaları." *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(95-122).

- Reiss, M. J. (1999). Teaching ethics in science. *Studies in Science Education*, 34, 115-140.
- Sanderse, W. (2013). "The meaning of role modelling in moral and character education." *Journal of Moral Education*. 42(1), 28-42.
- Saraçoğlu, A. S., Evin, İ. ve Varol, S. R. (2004). İzmir ilinde çeşitli kurumlarda görev yapan öğretmenler ile öğretmen adaylarının demokratik tutumları üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4 (2), 338-363.
- Sarı, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun eğitim fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 73-88.
- Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: düşük ve yüksek "okul yaşam kalitesi" ne sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Schermerhon, J. R., Hunt, J. G. & Osborn, R. N. (2000). *Organizational behavior* (7th ed.). New York: John Wiley and Sons Inc.
- Senemoğlu, N. ve İşcan, D.C. (2009). İlköğretim 4. sınıf düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği. *Eğitim ve Bilim*. 34(153),1-14.
- Solomon, J. (1993). *Teaching science, technology and society*. Open University Press.
- Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yolunda Türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şentürk, C. (2009). "Öğretmenlik mesleğinde etik", *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 10(111), 25- 31.
- Şişman, M. (1999). *Öğretmenliğe giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Tahiroğlu, M. (2014). Sosyal bilgiler dersinde değer eğitimi etkinlik rnekleri: İlkokul 4. sınıf. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* (ss.340-366), Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Tan, S. K. (1997). Moral values and science teaching: A Malaysian school curriculum initiative. *Science ve Education*, 6(6), 555-572.
- Tay, B., ve Yıldırım, K. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin veli görüşleri. *Kuram ve uygulamada eğitim bilimleri*, 9(3), 1499-1542.
- Taymur, Z. (2015). *İlkokul ğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma batman il rneği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tepecik, B. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde sorumluluk değerinin kazandırılmasına ilişkin ğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Thornberg, R. (2008). “The lack of professional knowledge in values education”, *Teaching and Teacher Education*, 24(7), 2008, 1791-1798.
- Toprakçı, E., Bozpolat, E. ve Buldur, S. (2010). “ğretmen davranışlarının kamu meslek etiği ilkelerine uygunluğu”. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 35-50.
- Turan, S. ve Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
- Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2016). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”. R. Turan ve K. Ulusoy (ed.) *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. (ss: 1-16). Ankara: Pegem Akademi.

- UNESCO (1993). *Strategies and Methods for Teaching Values in the Context of Science and Technology*, UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific. Thailand.
- Uyanık Balat, G. ve Önkol, F. L. (2011). Okul öncesi dönemde fen eğitimi öğretim yöntemleri. *Okul öncesi dönemde fen eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uyanık, G. ve Serin, M. K. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının bazı temel fen konularındaki kavram yanlışlarının belirlenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 510-538.
- Uzunkol, E. (2014). *Saygı ve sorumluluk değerinin öğretimi* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Üstünyer, F. (2009). *Karakter eğitimi ile ilgili eğitimcilerin görüşleri üzerine nitel bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Xiaoman, Z. (2006). Moral education and values education in curriculum reform in China. *Front. Educ. China*, 2, 191–200, DOI 10.1007/s11516-006-0002-7.
- Yaman, E., Mermer, E.Ç. ve Mutlugil, S. (2009). İlköğretim okulu öğrencilerinin etik davranışlara ilişkin görüşleri: Nitel bir araştırma, *Değerler Eğitimi*, 7(17), 93-108.
- Yaşaroğlu, C. (2014). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 27, 503-515.
- Yazar, T. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler programında değerler eğitiminin mevcut durumunun belirlenmesi ve öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirme* (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yazar, T. ve Yelken, T. Y. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 38(38).

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M. ve Dilmaç, B. (2012). Öğretmen adaylarının sahip oldukları değerler ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerini incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 122-134.
- Yılmaz, E. (2009). Öğretmenlerin değer tercihlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 109-128.
- Yılmaz, K. (2015). Öğretmenlerin örgütsel güven ve farkındalık algıları ile okulların etkililik düzeyleri (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yılmaz, K., Altinkurt, Y. ve Oğuz, A. (2012). İlköğretim ve ortaöğretim okulu öğretmenlerinin eğitim inançları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 1-19.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim öğrenci velilerinin okullarda kazandırılmasını arzuladığı değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19), 207-223.
- Yiğittir, S. ve Kaymakçı, S. (2012). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı uygulama kılavuzunda yer alan etkinliklerin değer eğitimi yaklaşımları açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 49-73.
- Yüksel, S. (2005). Kohlberg ve ahlak eğitiminde örtük program: Yeni ilköğretim programlarında yer alan ahlaki değerleri kazandırma için bir açılım, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5(2), 307-338.
- Ziebertz, H.G. (2007). Çok kültürlü bir toplumda değerler eğitimi modelleri. *Bir değer olarak çoğulculuk içinde* (ss.445-466). Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

EKLER

EK-1**FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEĞER YARGILARININ İNCELENMESİ**

Sevgili Öğretmen Adayı,

Bu araştırma, genel olarak Değer Yargılarınıza yönelik görüşlerinizi belirleyebilmek amacıyla yapılmaktadır. Ölçekteki cümlelere doğru ya da yanlış cevap verme gibi bir durum söz konusu değildir. Burada sizden istenen ve önemli olan, bu cümlelerle ilgili görüşlerinizdir. Bu nedenle, gerçek ve samimi duygu ile düşüncelerinizi yansıtmamız son derece önemlidir. Ölçekteki yönergeleri dikkatle okuyarak lütfen her maddeyi yanıtlayınız. İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Abdurrahman TÜRKER
MAKÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü
TEZLİ YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

SINIF 1 () 2 () 3 () 4 ()

CİNSİYET ERKEK () KIZ ()

İKAMET ETTİĞİ BÖLGE AKDENİZ () KARADENİZ () EGE ()
İÇ ANADOLU () DOĞU ANADOLU () MARMARA ()
GÜNEYDEOĞU ANADOLU ()

YAKIN ÇEVRENİZDE FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENİ VAR MI? VAR () YOK ()

ANNE MESLEĞİ EV HANIMI () MEMUR () İŞÇİ () ESNAF () SERBEST MESLEK ()

BABA MESLEĞİ MEMUR () İŞÇİ () ESNAF () SERBEST MESLEK ()

BU BÖLÜMÜ KAÇINCI GİRİŞTE KAZANDINIZ? 1 () 2 () 3 () 4 ()

KARDEŞ SAYISI 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ve daha fazla ()

BU BÖLÜMÜ NİYE SEÇTİNİZ?

PUANIM BU BÖLÜME YETTİĞİ İÇİN () MEMLEKETİME YAKIN OLDUĞU İÇİN ()

AİLEDEN AYRI KALMAK İÇİN () SEVDİĞİM İÇİN ()

HER HANGİ BİR NEDEN İÇİN DEĞİL () BOŞTA KALMAMAK İÇİN ()

SİZCE BİR FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENİNDE AŞAĞIDAKİ DEĞERLERDEN HANGİSİ DAHA ÇOK OLMALIDIR? (Bir tanesini işaretleyiniz)

DÜRÜSTLÜK ()	YARDIMSEVRLİK ()	SABIR ()	DOSTLUK ()
SEVGİ ()	SAYGI ()	HOŞGÖRÜ ()	NEZAKET ()
EMPATİ ()	VATANSEVERLİK ()	VİCDAN ()	ADALET ()
SORUMLULUK ()	ÖZDENETİM ()	BİLİMSELLİK ()	ETİK ()

ESTETİK ()

FEN BİLGİSİ DERSİNDE DEĞER EĞİTİMİ SİZCE VERİLMELİ MİDİR?

EVET () HAYIR ()

1: HİÇ BİR ZAMAN 2: KARARSIZIM 3: KISMEN 4: GENELLİKLE 5: HER ZAMAN

MADDELER	1	2	3	4	5
1. Anlattığım konu içerik olarak kişisel görüşlerime uymasa bile, programa uygun şekilde anlatırım.					
2. Anlattığım konu deneylerle daha iyi anlaşılacaksa, iş yüküm artsa bile deney yaparım.					
3. Yaptığım deneyin sonucu beklenenden farklı çıkarsa da sonucu değiştirmem.					
4. Anlattığım konuların doğruluğuna inanırım.					
5. Bütün öğrencilere eşit söz hakkı veririm.					
6. Derse katılmak istemeyen öğrencileri istekli hale getirmeye çalışırım.					
7. Bilimin evrensel doğrularına inanırım.					
8. Dersin düzenini bozan her öğrenciye aynı şekilde tepki veririm.					
9. Fen bilimleri ile günlük yaşam problemlerini ilişkilendirebilirim.					
10. Ders sırasında öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamaya çalışırım.					
11. Bilim ve teknolojideki yenilikleri takip ederim.					
12. Derslerimde yeni teknolojileri ve güncel bilgileri kullanmaya çalışırım.					
13. Deneylerde yapılandırmacı yaklaşıma uygun davranırım.					
14. Öğrencileri sorumluluk almaya teşvik ederim.					
15. Boş vakitlerimi dersi faydalı kılacak araştırmalarla geçiririm.					
16. Öğrenciler arasında cinsiyet ayrımı yapmam.					
17. Yaptığım deneyi anlatırım konu anlaşılmadıysa tekrar anlatırım.					
18. Bilemediğim bir soruyla karşılaştığımda, bilmediğimi rahatlıkla söylerim.					
19. Öğrenciler soru sorduğunda içtenlikle açıklama yaparım.					
20. Laboratuvar- ders materyal eksikliklerini temin etmek için çabalarım.					
21. Anlattığım konuyla ilgili sorulara cevap veremeyen öğrencilere sabırlı davranırım.					
22. Doğada yaşayan her canlının yaşam hakkına saygı duyarım.					
23. Doğadaki canlı cansız tüm varlıkların faydalı olduğuna inanırım.					
24. Doğadaki tüm varlıkların faydalarından derste bahsederim.					
25. Çevre problemine karşı mücadelede aktif rol alırım.					
26. Kitaplardaki tüm bilgileri sorgulamaya çalışırım.					
27. Kitaptaki bilgilerle kendi görüşlerimi kıyaslarım.					
28. Atıkların dönüştürülmesinin milli ekonomiye fayda sağlayacağına inanırım.					
29. Ulusal ve küresel çevre sorunlarını bilirim.					
30. Ulusal ve küresel çevre sorunlarına çözüm yollarını araştırırım.					
31. Yaşadığım çevrede geri dönüşüm uygulamalarını hayata geçiririm.					
32. Dünyadaki bir çevre probleminin ülkemizi nasıl etkileyebileceğine ilişkin çıkarımda bulunurum.					
33. Çevremde bulunan bitki ve hayvanlara saygıyla davranırım.					
34. Nesli tükenmekte olan canlıların korunmasına ilişkin öneriler sunarım.					
35. Yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılmasının ülke ekonomisine katkılarını bilirim.					
36. Doğal varlıkların korunması için bireysel ve işbirlikçi çözümler üretirim.					
37. Teknolojiyi kullanırken kendime, topluma ve yasalara karşı sorumlu olduğumu bilirim.					
38. Çevremdekileri olduğu gibi kabul ederim.					
39. Görevimi yerine getirirken kuralların dışına çıkmam.					
40. Öğrencileri değerlendirirken tarafsız davranırım.					
41. Öğretmenlik mesleğini topluma hizmet için kullanırım.					
42. Yaptığım işten mutluluk duyarım.					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Abdurrahman TÜRKER

Doğum Yeri ve Tarihi: Yalvaç 1986

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlköğretim Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi: Burdur Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri:

-USEAS Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu 24-26 Nisan 2017

- ✓ *Bilişsel Değerlerin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademik Başarısı Ve Tutumu Üzerindeki Etkisi (Sözlü Sunum)*
- ✓ *Dilencilerin Yaptıkları İşle İlgili Değer Yargılarının Tespit Edilmesi (Sözlü Sunum)*

-Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi 25-26 Kasım 2017

- ✓ *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Laboratuvar Hazır Bulunuşluk Düzeyinin Seçili Değişkenlere Göre İrdelenmesi (Sözlü Sunum)*
- ✓ *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Laboratuvar Becerilerine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Sözlü Sunum)*

-USOS 2018 17. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu 11-14 Nisan 2018

- ✓ *Hayat Bilgisi Dersinde 'Vatanseverlik Değerinin' Etkinliklerle Öğretiminin Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi (Sözlü Sunum)*

- IV. INES International Academic Research Congress (INES - 2018)

- ✓ *Investigation Of The Value Judgements Of Science Teacher Candidates: The Case Of Burdur (Oral Presentation)*

İş Deneyimi

Stajlar: Milli Eğitim Bakanlığı – 2008

Projeler: 0534-YL-18 nolu Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bap Projesi

Çalıştığı Kurumlar: Milli Eğitim Bakanlığı – (2008 -2019)

Milli Eğitim Bakanlığında Sınıf Öğretmenliği 6 yıl

Okul Müdürlüğü 1 yıl

Özel Eğitim Öğretmenliği 3 yıl

Halen Isparta Yedişehitler İlkokulu Özel Eğitim Sınıfında çalışmaktayım.

İletişim

E-Posta Adresi: abdurrahmanturker88@gmail.com

Tarih: 07.01.2019

